Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
2 • 2011

Saamentutkimus

Kide

Lapin yliopiston yhteisölehti
2 • 2011

8 **Saamentutkimus saapui Lappiin**
Laura Junka-Aikio

14 **Tutkijalähtöisyydestä kohti yhteisöllisyyttä** Marjo Laukkanen

24 **Barents-bisneksen ABC**
Sari Väyrynen

17 Tiedeyhteisön alkuperäiskansaistaminen
Harald Gaski

19 Saamentutkija aktivismin ja tiedeyhteisön ristivedossa, **Anni-Siiri Länsman**

22 Säilyykö vapaa pääsy metsiin?
Outi Rantala ja Seija Tuulentie

26 Muotoilu luo alueelle identiteettiä, **Iisakki Härmä**

Valokuva: Irma Varrio

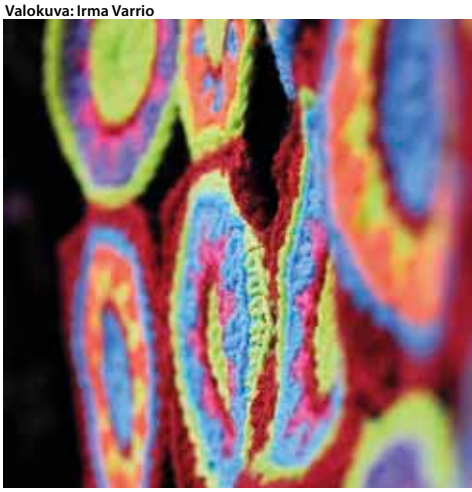

Rovaniemen Kehitys Oy:n ja Lapin yliopiston helmikuussa järjestämä Rovaniemi Design Week uppoutui arktiseen muotoiluun. Kuvassa Pirkko Vartio-Viljakaisen Jäänhaltijan lumihiutale -tekstiiliteos yliopiston Valo-galleriassa. S. 26–27.

Voiko yksi ihminen
muuttaa maailmaa?
Yksi tavallinen ihminen?

4	**Pohjoisen puolesta**
7	**Pääkirjoitus**, Mauri Ylä-Kotola
13	**Kolumni**, Erkki Pääkkönen
20	**Tuokio**, Marjo-Riitta Mattus
21	**Siula**, Paavo Lipponen
23	**Kotisivu**, Satu Peteri
29	**Alumnin uraikkuna**, Matti Korkala
30	**Opin polulla**
31	**Väitökset**
32	**Lyhyesti**
33	**Julkaisut**
40	**Eskon puumerkki**, Reijo Jylhä
42	**Hiutaleita**, Aini Linjakumpu

Huhtikuu/2011

Saamelaisia on tutkittu kauan ulkoapäin ja muiden asettamin ehdoin, mutta 1960-luvulta lähtien kentällä ovat vahvistuneet saamelaisten omat äänet. Saamentutkimuksen on vastattava myös saamelaisten tarpeisiin ja tartuttava aiheisiin, jotka nousevat saamelaisten omista lähtökohdista. Yksi Lapin yliopiston keskeisimmistä haasteista on saamentutkimuksen ja -opetuksen kehittäminen ja nostaminen kansainväliselle tasolle. Käsissäsi oleva lehti kertoo, mitä saamentutkimus on, miten sitä pyritään meillä kehittämään ja miksi tämä kaikki on tärkeää – niin suomalaisten, saamelaisten kuin Lapin yliopistonkin kannalta.

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja
Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri
Laura Junka-Aikio
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja
Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto
Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat
Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat
Johanna Sarriola
Tuija Kauppinen
Iisakki Härmä

Lehti ottaa sitoumuksetta vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA
Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET
Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET
tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy toukokuussa 2011.

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2011

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Pohjoisen puolesta

Luovuutta ja liikejuridiikkaa

Mitä tekemistä luovuudella ja liikejuridiikalla on keskenään? Itse asiassa paljonkin.

– Luovilla aloilla on aivan erityisiä oikeudellisia tarpeita, mitä tulee liiketoimintaan ja tuotekehitykseen, toteaa *Annamari Turunen* oikeustieteiden tiedekunnasta.

– Luovan alan yrityksen tuote voi olla konkreettinen esine, mutta yhtä hyvin kyseessä voi olla ainutlaatuinen palvelukonsepti, teatteriesitys, tietokonepeli tai tuotteistettu luontokokemus. Näiden tuotteiden suojaamiseen eivät aina riitä perinteiset teollis- ja tekijänoikeudelliset keinot. Yritysten aineettoman varallisuuden hallintaan tarvitaankin uudentyyppistä osaamista, jossa yhdistyvät esimerkiksi juridiikka, muotoilu ja liiketoimintastrategia.

Tätä osaamista rakennetaan parhaillaan oikeustieteiden tiedekunnan varallisuusoikeuden instituutissa ICLUssa, missä Turunen työskentelee projektipäällikkönä maaliskuun alussa käynnistyneessä kartoitushankkeessa. Lapin liiton rahoittamassa kartoituksessa selvitetään lappilaisten luovien alojen yritysten valmiuksia hallita aineetonta varallisuuttaan ja oikeudellisia sopimuksia sekä yritysten tarpeita liikejuridiikan osaamiselle.

Lapissa luovalla alalla toimii niin perinteisiä taide- ja käsityöalojen yrityksiä kuin uudenlaisia palveluja, kuten elämyspalveluja tarjoavia yrityksiä.

– Pyrimme muun muassa löytämään keinoja, joiden avulla sopimus- ja immateriaalioikeudelliset näkökohdat voidaan ottaa nykyistä paremmin huomioon esimerkiksi kehitettäessä uusia matkailu- ja palvelutuotteita, Turunen mainitsee.

Sari Väyrynen

”

Suuruuden ihailu kuuluu kaiketi lähtemättömänä osana suomalaiseen kulttuuriin. Yliopistopolitiikassa se johtaa muutaman vuoden välein toistuviin vaatimuksiin yliopistofuusioista ja suurlaitoksista.

Samalla unohdetaan, että tuloksiltaan ja toimintakulttuuriltaan esikuvallisina pidetyt ulkomaiset yliopistot eivät useimmiten ole jättiläisiä kooltaan. Esimerkiksi tutkimusrahaa ja nobelisteja pullistelevan yhdysvaltalaisen Ivy Leaguen kahdeksasta jäsenyliopistosta (Brown, Columbia, Cornell, Dartmouth, Harvard, Princeton, Pennsylvania, Yale) vain kahdessa on yli kymmenen tuhatta perusopiskelijaa, muissa noin viisi tuhatta kussakin.

Nämä yliopistot olisivat halutessaan voineet helposti laajentua, mutta eivät ole sitä tehneet. Miksi? Luultavasti niissä on ymmärretty, että massayliopistoksi muuttuminen johtaisi seurauksiin, joista ei selviä edes rahalla. Pienissä yliopistoissa opetusryhmät ovat pienempiä ja opettajien ja opiskelijoiden välinen kontakti tiiviimpää. Kun ihmiset ovat fyysisesti lähempänä toisiaan, toteutuu esimerkiksi tieteidenvälisyys käytännössä paljon helpommin kuin suurissa yliopistoissa, joiden tiedekunnat ovat itseriittoisia, usein omilla kampuksillaan ja pienen yliopiston kokoisia.

Yliopistouudistuksen välttämättömyyttä perusteltiin suomalaisen tieteen tilasta kerrotulla lähes kaikenkattavalla kriisikertomuksella. Uudistuksen jälkeisen tiedepolitiikan haasteena on toimia pohjalta, joka ottaa realistisesti huomioon myös olemassa olevat vahvuudet ja mahdollisuudet.

Lapin tieteentekijät ry:n puheenjohtaja Petri Koikkalainen pienten yliopistojen asemasta suomalaisessa tiedepolitiikassa Lapin yliopiston vuosipäivänä 1.3.2011

Pohjoisen kulttuurin asialla

Liisa Penttilällä on vakaa käsitys taiteen ja kulttuurin arvosta pohjoisessa.

– Ne antavat ihmiselle iloja arkeen sekä mahdollisuuksia juurtua.

Tervolalaissyntyinen Penttilä palasi Lappiin läänintaiteilijaksi viitisentoista vuotta sitten Ruotsista, missä hän oli kouluttautunut draamakasvattajaksi ja työskennellyt alalla. Sen jälkeen hän on ohjannut etenkin lasten ja nuorten teatteriryhmiä, vetänyt draamaa hyödyntäviä koulutuksia sekä ollut mukana valtion alueellisessa taidehallinnossa, parhaillaan Lapin taidetoimikunnan puheenjohtajana.

Taidetoimikunta edistää paikallista taide- ja kulttuurielämää muun muassa jakamalla apurahoja. Viime vuosina Liisa Penttilä on pannut merkille etenkin nuoren polven nousun.

– He ovat tuoneet lappilaiselle taidekentälle uusia työskentelyn tapoja; ylipäätään taiteidenvälinen liike on kasvanut. Siitä sopii kiittää myös yliopistoa: taiteiden tiedekunta houkuttelee tänne eri-ikäisiä taiteesta kiinnostuneita ihmisiä ja luo heille luontevan kohtauspaikan.

Vielä Lappiin tosin mahtuisi kulttuuriväkeä.

– Esimerkiksi ammattimaisille teatteri-ilmaisun ohjaajille löytyisi työsarkaa harrastajien parissa.

– Jos on asennetta tehdä töitä kilometrejä laskematta, Penttilä lisää.

Sari Väyrynen

Matkailuyhteistyötä halki Barentsin

Suomen Lapissa matkailu on yksi tärkeimmistä elinkeinoista. Kansainvälisesti Barentsin alueella – Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosissa ja Luoteis-Venäjällä – ei ole kuitenkaan tartuttu järin voimakkaasti matkailualan moniin mahdollisuuksiin.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin johdolla Barentsin alueen matkailutoimijat ovat nyt alkaneet vahvistaa alan kansainvälistä yhteistyötä. Vastikään alkaneessa BART-hankkeessa (Public-Private Partnership in Barents Tourism) alueen toimijat luovat yhteisen kokonaisnäkemyksen matkailun nykytilasta sekä yhteisen matkailun tutkimus- ja koulutussuunnitelman, joka huomioi myös matkailuyrittäjien tarpeet. Maaliskuussa nelisenkymmentä Barentsin alueen matkailun asiantuntijaa kokoontuikin jo Rovaniemelle keskustelemaan matkailun kehittämisestä.

Kaksivuotista hanketta hallinnoi Rovaniemen ammattikorkeakoulu ja kumppaneita Suomessa ovat Lapin yliopisto ja Lapin liitto. Lisäksi yhteistyöhön osallistuu lukuisia kumppaneita Venäjältä, Ruotsista ja Norjasta. Hanketta rahoittaa Euroopan unionin Kolarctic ENPI CBC -ohjelma.

Taas säteilee

Lapin yliopiston opiskelijaradio Säteily kuuluu taas. Jokakeväinen, kaikille avoin radioproduktio järjestetään nyt jo yhdettätoista kertaa. Kolmen viikon ajan Säteily tarjoaa asiaa, huumoria, taidetta ja musiikillisia aikamatkoja laidasta laitaan.

Kuuntele Radio Säteilyä 17.4. saakka:
FM 104.4 Rovaniemi
www.sateily.com

Opiskelija Matias Tuomela kuvaamassa. Taustalla Anna Kurkela Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta.

Videoita **ilmastonmuutoksesta**

Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijat ovat valmistaneet videoita ilmastonmuutosta tutkivalle Clim-ATIC-hankkeelle opettajansa Max Juntusen johdolla.

The Unsinkable Lapland -video peilaa ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohjoisessa muun muassa alueen asukkaiden, matkailun ja ilmastontutkimuksen näkökulmista. Esiin tulevat ilmastonmuutoksen monet puolet: toisaalta se voi olla pohjoisessa uhkakuva, mutta toisaalta myös mahdollisuus. Varttitunnin mittaisen videon ovat toteuttaneet Hennika Tervonen, Matias Tuomela, Julius Chávez ja Max Juntunen.

Pohjoista wiisautta -lyhytelokuvassa puolestaan joulupukin näköinen mies tuo esiin elämänkokemuksesta kumpuavaa pohjoisen viisautta, jossa ilmenee luonnon ja ihmisen yhteiselo. Teoksen on käsikirjoittanut, ohjannut ja editoinut Max Juntunen.

Kansainvälisessä Clim-ATIC-hankkeessa on selvitetty vuosina 2008–2011 ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohjoisen Euroopan pieniin yhteisöihin. Samalla on kehitetty paikallisia strategioita, joilla muutoksiin voidaan ennalta varautua ja sopeutua. Suomessa päähuomio on kiinnittynyt matkailuelinkeinoon ja tulvasuojeluun Rovaniemellä Kittilässä ja Kolarissa.

www.ulapland.fi/videot
www.clim-atic.org

Saame ja Lapin yliopisto

Mauri Ylä-Kotola
Rehtori

Lapin yliopisto on Euroopan unionin pohjoisin yliopisto, ja Lapissa asuvat saamelaiset ovat EU:n ainoa alkuperäiskansa. Tuntuisi siis luontevalta, että saamelaisten elämään ja kulttuuriin liittyvät kysymykset näyttelisivät tärkeää roolia Lapin yliopistossa, jonka tutkimuksellinen ja opetuksellinen asema määrittyy yhä vahvemmin osana eurooppalaista, integroituvaa tutkimusaluetta ja tiedepolitiikkaa.

Lapin yliopiston ja saamelaisuuden suhde on kuitenkin monivivahteisempi.

Lapin yliopisto perustettiin vuonna 1979 Suomen maakuntien yliopistoista viimeisenä. Valtio perusti yliopistoja maakuntiin samalla periaatteella kuin osuuskauppaliike tavarataloja: tavoitteena ei ollut eri valikoima tuotteita maakunnasta riippuen vaan saman ja tasalaatuisen konseptin vieminen eri puolille Suomea. Profiloinnille ei pitkään aikaan ollut kovin paljon sijaa yliopistoissa.

Myös suomalaisen sivistyksen ohjelma on ollut hyvässä ja pahassa ensin topeliaaninen ja lestadiaaninen, sitten fennomaaninen ja toisen maailmansodan jälkeen maakuntia tiedemodernismin ja holhoavan hyvinvointivaltion lippujen alla aluekehittävä. Saamelaisuus erontekona suomalaisuuteen ja saamelaisen kulttuurin omaleimaiset, topeliuksiemme arvomaailmaa kyseenalaistavat merkitysjärjestelmät ovat eri aikoina eri tavalla kyseenalaistaneet tämän sivistysohjelman.

Lapin yliopiston avajaisiin vuonna 1979 sisältyi mielenkiintoinen välikohtaus. Kerttu Vuolabin ja Leo Gauriloffin dekoraatioksi tilatusta joikuesityksestä muodostui yllättäen sanallinen saamen kielen oikeuksien puolustus ja protesti Lapin lääninhallitukselle.

Suomen perustuslain 17. pykälä turvaa saamelaisille alkuperäiskansana oikeuden kielensä ja kulttuurinsa ylläpitämiseen ja kehittämiseen. 1970-luvulla lähtien tapahtunut saamelaiskulttuurin vahvempi huomioiminen Suomen lainsäädännön kehittämistyössä on tuottanut monia tuloksia, joista tärkein on Saamelaiskäräjät kulttuuri-itsehallintoa hoitavana saamelaisten itsensä valitsemana edustajistona. Saamelaisuuteen liittyvien lakien ja laintasoisten säännösten määrä on jatkuvasti kasvanut.

Lapin yliopisto on Suomen merkittävimpiä oikeustieteellisen tutkimuksen keskuksia, jossa koulututetaan joka neljäs suomalainen juristi. Alkuperäiskansaoikeus onkin luonteva erikoistumiskohde oikeustieteelliselle tutkimukselle Lapissa. Yhtä helppoa on nähdä taiteiden, kasvatustieteiden, yhteiskuntatieteiden, matkailun ja arktisen tutkimuksen leikkauspisteet saamelaisuuden kanssa.

Tultuani Lapin yliopiston rehtoriksi kävin laajat neuvottelut Saamelaisalueen koulutuskeskuksen silloisen rehtorin Lassi Valkeapään kanssa. Suunnittelimme uudentyyppistä luonnon- ja ihmistieteitä yhdistävää koulutusohjelmaa, jossa perinteisestä, erityisesti 1800-luvun lopun Saksassa vakiintuneesta tiedekunta- ja tieteenalajaosta olisi luovuttu. Uusi, Inarissa toteutettava yliopistollinen koulutusohjelma oli suunniteltu rakennettavaksi toisaalta tiedekuntarajoista vapaan saamelaisten perinteisen tiedon, toisaalta nykyaikaisen multidisiplinäärisyyden pohjalta.

Useasta syystä tämä hanke jäi utopiaksi, mutta Lapin yliopiston perinteisen tiedekuntarakenteen sisällä on saamelaisuuteen liittyvä tutkimustoiminta viime vuosina vahvistunut ja sen merkittävimmät tulokset ovat nähtävillä vasta tulevaisuudessa.

Saamentutkimus on Lapin yliopistolle
sekä velvollisuus että tulevaisuuden vetonaula.

Laura Junka-Aikio

Saamentutkimus saapui Lappiin

Saamentutkimus ja -opetus ovat ottaneet Lapin yliopistossa vuoden aikana ison harppauksen. Askel on otettu tiiviissä yhteistyössä Oulun yliopiston ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa.

Oikeustieteiden tiedekuntaan on perustettu saamelaisoikeuteen liittyvä tutkijan tehtävä, ja uutta saamelaisoikeuden opintokokonaisuutta puuhataan täyttä päätä. Ensimmäiset valtakunnalliset saamentutkimuksen päivät pidettiin Levillä viime syyskuussa, ja monitieteinen saamentutkimuksen ryhmä on alkanut kokoontua säännöllisesti. Lisäksi Inarissa on käynnistetty saamelaisalueen tarpeita palveleva Davvi-koulutushanke yhdessä Saamelaisalueiden koulutuskeskuksen ja Oulun yliopiston kanssa.

Tammikuussa yliopistot ja Saamelaisalueen koulutuskeskus solmivat kattavan yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on tehostaa saamenopetusta ja -tutkimusta ja luoda yhteinen monitieteinen saamenopintojen tutkintokokonaisuus. Lapin yliopistolle kaavaillaan valtakunnallista vetovastuuta oikeustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen saamentutkimuksen aloille, ja myös taiteiden tiedekunta on tiiviisti mukana.

Vauhti on kova, mutta sen ei pitäisi huimata.

Lapin yliopiston maantieteellisen sijainnin vuoksi voisi luulla, että saamelaisten tarpeisiin vastaava toiminta olisi luontainen vastuualue ja saamentutkimus kansallista ja

kansainvälistä huipputasoa. Silti toiminta on tähän asti ollut sirpalemaista, järjestäytymätöntä ja pitkälti yksittäisten tutkijoiden harteilla.

Sopivat saamelaiset

Nyt saamelaisteema on nostettu yhdeksi yliopiston keskeisimmistä strategisista kehitysalueista.

Asia on toki ollut tapetilla aiemminkin.

– 1990-luvulla yliopisto teetti aiheesta useita selvityksiä, mutta ne johtivat vain vähäisiin toimenpiteisiin, kertoo Lapin yliopiston kehittämispäällikkö Jorma Puuronen.

Esimerkiksi Arktisen keskuksen yhteyteen perustettiin muutama vuosi sitten arktisten alkuperäiskansojen ja saamentutkimuksen toimisto. Sen henkilökuntaan kuuluu kuitenkin vain yksi henkilö, Elina Helander-Renwall.

Varsinaisena vedenjakajana Puuronen pitää vuotta 2006, jolloin ryhmä saamelaisopiskelijoita teki opetuksen edistämistä ajavan aloitteen uudelle rehtorille, Mauri Ylä-Kotolalle.

– Kritiikki ei kohdistunut niinkään saamelaisasioihin liittyvän opetuksen määrään vaan siihen, että opetus oli hajanaista. Lisäksi kysymyksenasettelu ei välttämättä lähtenyt saamelaisyhteisöjen tarpeista vaan korosti saamelaisten esittelyä muille, Jorma Puuronen sanoo.

Myös Oulun yliopiston Giellagas-instituutti innoitti opiskelijoita. Vuonna 2001 perustetulla Giellagaksella on saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa ja tutkimuksessa valtakunnallinen vetovastuu, ja se on tehnyt merkittävää työtä saamen kielen ja kulttuurin säilymiseksi. Toiminnan vakiintuminen ruokki toiveita siitä, että alaa voitaisiin kehittää tietoisesti myös meillä.

Nyt työn hedelmät alkavat jo näkyä konkreettisina muutoksina opetussuunnitelmissa.

Puuronen kiittelee rivakasta vauhdista nuorta ja innostunutta johtoa, joka näkee monikulttuurisuuden arvon ja saamelaisten aseman uudessa valossa kehitettäessä Lapin yliopiston pohjoisen tutkimuksen profiilia. Tätä tukee myös se, että saamentutkimus on muuttunut tärkeäksi itse Lapin ja Oulun yliopistojen kannalta.

Uuden yliopistolain myötä etenkin pienet yliopistot ovat joutuneet perustelemaan olemassaolonsa uudelleen. Kekkoslaisen aluepolitiikan aikakaudella tavoitteena oli olla samanlainen kuin muut. Nyt opetusministeriö kehottaa yliopistoja profiloimaan itsensä selkeästi, luomaan kansainvälisiä kontakteja ja sitomaan toimintansa ympäröivän yhteiskunnan palvelukseen.

Tähän kuvaan saamelaiset sopivat erittäin hyvin. Jorma Puuronen muistaa, että vuosikymmenen puolivälissä ajatus yhdestä suuresta Pohjois-Suomen yliopistosta joutui usein tapetille. Kun Lapin ja Oulun yliopistot pyrkivät torjumaan uhkaa tiivistämällä yhteistyötä, saamentutkimus nousi keskeiseksi teemaksi.

Tulevaisuudessa läheisiä yhteistyökumppaneita voisivat olla esimerkiksi Kautokeinossa toimiva Sámi Allavskula ja Tromssan yliopisto. Saamentutkimus on lähtökohtaisesti kansainvälinen tutkimusala, joka erottaa meidät muista ja tukee Lapin yliopiston roolia sekä paikallisena, valtakunnallisena että valtionrajat ylittävänä yhteiskunnallisena ja tieteellisenä toimijana.

Mistä tekijät?

Toistaiseksi keskeisenä haasteena Suomessa on kuitenkin tekijöiden vähyys, Jorma Puuronen toteaa.

– Pitäisi saada nuorta sukupolvea mukaan. Giellagas on kouluttanut opiskelijoita kymmenisen vuotta, ja nyt koulutus on lähdössä liikkeelle meilläkin, mutta vie vuosia ennen kuin heistä saadaan jatko-opiskelijoita kansainvälisen tason tieteilijöistä puhumattakaan.

Vaikka saamentutkimus on avoin kaikille syntyperään katsomatta, erityisesti saamelaisten opiskelijoiden rekrytointi askarruttaa.

– Oulussa esimerkiksi Veli-Pekka Lehtola ja Anni-Siiri Länsman tulevat saamelaisten omasta piiristä. Muut tutkijat ovat olleet etupäässä intohimoisia ei-saamelaisia. He ovat vieneet asioita eteenpäin, mutta yleisesti ajatellaan, että nyt alalle olisi tärkeää saada

Valokuva: Oulun yliopisto

Tiedettä tieteen ehdoilla

Saamentutkimus on käynyt läpi useita eri vaiheita, ja nyt edetään yhä monimuotoisempaan suuntaan, kertoo saamelaisen kulttuurin professori Veli-Pekka Lehtola Oulun yliopiston Giellagas-instituutista.

Tutkimuskenttä alkoi Lehtolan mukaan hahmottua 1960- ja 1970-luvuilla voimakkaana vastareaktiona niin sanotulle lappologiselle tutkimustraditiolle, joka kuvasi saamelaisia ja saamelaista kulttuuria ulkoisesta näkökulmasta.

– Lappologia oli vahvasti sidoksissa kansallisten tieteiden kehitykseen, ja sillä oli oma roolinsa Suomen, Ruotsin ja Norjan kansallisen identiteettiprojektin rakentamisessa. Kuva saamelaisista rakentui vastakohtana tai peilinä omakuvalle, ja tämä näkyy tutkimuksissa aika selvästi.

Kun saamelaiset itse järjestäytyivät etnopoliittisesti, ulkopuolinen kysymyksenasettelu haluttiin korvata saamelaisten omista lähtökohdista nousevalla ja saamelaisten tekemällä tutkimuksella.

Aluksi ote oli taisteluhenkinen, mutta vuosien myötä tutkimusala on saavuttanut poliittista ja tieteellistä kypsyyttä.

– Pyrkimyksenä ei enää ole pelkästään korostaa saamelaisuutta ja rakentaa saamelaista yhteiskuntaa, lähtökohtana ovat normaalit tutkimuksen kriteerit, Veli-Pekka Lehtola toteaa.

Pelkkä aihe tai tekijän saamelaisuus ei siis enää riitä siihen, että tutkimus lunastaisi tiedeyhteisössä paikkansa. Saamelaisia tutkijoita tarvitaan, mutta myös ei-saamelainen voi olla saamentutkija. Tärkeintä on, että tutkimus heijastelee saamelaisyhteisön kannalta merkityksellisiä kysymyksiä ja on tieteellisesti vakuuttavaa. Yhteiskunnallista merkittävyyttä Lehtola ei kuitenkaan rajaa turhan tiukasti.

– Joskus opiskelijat eivät halua tutkia esimerkiksi saamelaista taidetta, koska siitä ei heidän mielestään ole yhteiskunnallista hyötyä. Minusta saamentutkija saa aivan rauhassa istua vaikka siellä norsunluutornissaan, jos hän tuottaa sellaista tietoa, joka on itsessään mielenkiintoista.

Politiikkaa poteroissa

Koska saamelaiset ja saamelaisuus sinänsä koetaan valtaväestön näkökulmasta herkästi poliittisina, myös saamentutkimus saa usein haluamattaankin poliittisia merkityksiä.

Yksi esimerkki liittyy Lehtolan mukaan saamelaistutkijoiden jäävääämiseen heitä itseään koskevassa päätöksenteossa.

– Kysymys on etupäässä siitä, kenen tuottamaa tietoa on pidetty relevanttina. Ei voi sanoa, ettei saamentutkimusta olisi Suomessa tuettu ja ymmärretty, mutta tiukan paikan tullen saamelaisten tuottamaa tietoa saatetaan pitää puolueellisena tai muuten suomalaisen päätöksenteon pohjaksi soveltumattomana.

Myös 1990-luvulla Pohjois-Suomessa puhjennut lappalaiskiista vaikutti saamentutkimuksen sijaintiin laajalla tutkimuskentällä. Lappalaiskiistassa osa aiemmin itsensä suomalaiseksi luokitelleesta väestönosasta alkoi vaatia itselleen saamelaisten alkuperäiskansastatusta ja -oikeuksia pitkiin paikallisiin juuriinsa vedoten.

Tutkimusmaailma reagoi jännitteisiin lisäämällä alueellisten identiteettien ja paikallishistorian tutkimusta, kirjoittamalla myös ei-saamelaiselle väestölle omaa kulttuuriperintöä, josta olla ylpeä.

Tavoitteena oli tähdentää lappilaisen kulttuurin moninaisuutta ja vastata positiivisesti lappalaiskiistan esille nostamiin ongelmiin. Käytännössä paikallisten identiteettien tutkimus on kuitenkin kehittynyt saamentutkimuksesta vahvasti erillään ja saamelaiset pois sulkien.

– Esimerkiksi lappilaisen historian tutkimuksessa näyttää olevan menossa samanlainen radikaali vaihe kuin 1970-luvun saamentutkimuksessa ja aiheet konfliktoituvat herkästi, Lehtola toteaa.

Näin ei tarvitsisi olla – kyse on pitkälti yhteisestä historiasta, eikä saamelaisen kielen ja kulttuurin tukeminen ole automaattisesti muilta pois.

– Painotin itse omassa väitöskirjatutkimuksessani, että nimenomaan tätä lappilaista identiteettiä ja kulttuurihistoriaa pitäisi tutkia, koska se on hyvin mielenkiintoinen. Kutsuin sitä rajamaaksi, suomalaisuuden ja saamelaisuuden välimaastossa rakentuneeksi identiteetiksi, Lehtola kertoo.

lisää myös saamelaisia asiantuntijoita.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa hiljattain käynnistynyt monitieteinen Davvi-hanke vastaa osaltaan juuri tähän ongelmaan.

Inarissa sijaitseva oppilaitos on perinteisesti tarjonnut toiseen asteen koulutusta esimerkiksi poronhoidossa, saamelaisissa käsitöissä ja matkailussa.

Viime syksynä Lapin yliopisto aloitti Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa teollisen muotoilun perus- ja aineopintojakson, ja nyt keväällä käyntiin on pyörähtänyt saamelaisen kulttuurin ja sosiologian perus- ja aineopintokokonaisuus, josta Lapin yliopisto ja Oulun yliopisto vastaavat yhdessä.

Koulutusyhteistyötä yliopistojen kanssa on tehty aikaisemminkin, mutta uutta on, että Davvi-opinnot voidaan lukea osaksi varsinaista yliopistotutkintoa.

Kumpaankin opintokokonaisuuteen on tulvinut opiskelijoita yli kaksi kertaa odotettua enemmän.

– Palaute on kamalan positiivista ja antaa uskoa siihen, että tämänkaltaista koulutusta tarvitaan, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen rehtori Liisa Holmberg ihastelee.

Holmberg korostaa, että Suomessa saamelaisten kotiseutualueella ei ole omaa yliopistoa. Siksi korkeakoulututkinnosta haaveilevat ovat aina joutuneet jättämään yhteisönsä ja muuttamaan saamelaisalueiden ulkopuolelle. Usein he myös jäävät sille tielle.

Davvi petaa tien maisteri- ja jatko-opintoihin ilman, että side omaan yhteisöön katkeaa.

– Nyt opiskelijoilla on mahdollisuus rakentaa Inarista käsin 190 opintopisteen kandipolku sosiologian, teollisen muotoilun tai saamen kielen ja kulttuurin aloilta, Holmberg kertoo. Hän lisää, että tulevaisuudessa keskeistä olisi myös saamenkielisen opettajakoulutuksen edistäminen.

– Opiskelijamme ovat ihmisiä, jotka ovat jotenkin sidoksissa tälle alueelle. Heillä on työt ja perheet täällä. Mukana on myös nuoria ihmisiä, jotka yksinkertaisesti haluavat jäädä ja ottavat ilolla vastaan tällaisen mahdollisuuden.

Tutkimus tekee näkyväksi

Varsinaista saamentutkimusta Liisa Holmberg pitää tärkeänä ennen kaikkea siksi, että se tekee saamelaiset ja saamelaisuuden näkyviksi.

– Saamelainen kulttuuri on perinteisesti puhuttu kulttuuri, jossa asiat kerrotaan tarinoina ja sitten vain sanotaan, että näin tämä on, Holmberg pohtii.

– Niin kauan kuin esimerkiksi porojen laidunkäyttäytymiseen liittyvä tieto on vain poromiesten suussa, sitä ei, surullista kyllä, pidetä valtakulttuurissa tärkeänä tai sellaisena tietona, johon voisi vedota ja johon voisi palata. Tutkimus tekee tästä perinteisestä tiedosta pätevämpää, vaikka tieto sinänsä ei muuttuisi ja vaikka se olisi jo ollut olemassa meidän keskellämme. •

Huutokuoron **kertosäkeet**

Erkki Pääkkönen

Etnisyys on muuttunut keskeiseksi identiteettitekijäksi. Sen välityksellä jäsennetään nykyisyyden ongelmia, määritellään haluttua tulevaisuutta ja luodaan uusia kysymyksenasetteluja. Tuloksena tästä etnisyyden elpymiseksi nimetystä ilmiöstä ovat olleet kieleen ja kulttuuriin kohdistuvat itsehallintoratkaisut, alkuperäiskansojen erityinen poliittinen toimijuus ja näitä muutoksia tukeva kansainvälisen oikeuden kehitys.

Vähemmistöjen uudenlainen mobilisaatio on nostanut myös vastareaktioita. Maailmalla on organisoiduttu monin eri tavoin vastustamaan alkuperäiskansojen erityiskohtelua. Suomessa vastustusta on herättänyt EU:n ainoan alkuperäiskansan, saamelaisten, asema. Tilanne polarisoitui erityisesti päätettäessä saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta 1990-luvun puolivälissä.

Tutkin väitöskirjassani saamelaisten oikeudellisen aseman parantamista vastustavaa liikehdintää, jota kutsuin vastamobilisaatioksi. Tutkimuksen myötä törmäsin joukkoon diskursiivisia lähtökohtia, joista pidetään itsepintaisesti kiinni.

Vastamobilisaatio käy leppymätöntä taistelua saamelaisten alkuperäiskansastatusta vastaan, ja saamelaisuuden kanssa kilpailevia ja sitä haastavia identiteettikonstruktioita on ollut useita. Eräät niistä periytyvät suomalaisesta nationalistisesta historiankirjoituksesta, toiset taas tuovat mieleen 1500- ja 1600-lukujen ruotsalaisen suurvaltaideologian varsin omalaatuiset rakennelmat. Identiteettiprojektinsa eri vaiheissa tämä Lapin valtaväestöön kuuluva väestönosa on halunnut esiintyä muun muassa erillisenä suomalais-ugrilaisena kansanryhmänä, saamelaisista erottuvana kantaväestönä, lantalaisina tai kveeneinä. Vakiintunein on kuitenkin ”lappalaisen” kategoria. Sen kohdalla saamelaisista aiemmin käytetty ja tavallaan kodittomaksi jäänyt nimitys on otettu uudenlaiseen käyttöön, viittaamaan pohjoissuomalaiseen paikallisuuteen yleensä. Tavoitteena on saamelaisen alkuperäiskansastatuksen vesittäminen ulottamalla se lähes kaikkiin väestönosiin.

Kansainväliseen oikeuteen kuuluvaa alkuperäisyyden käsitettä kieltäydytään hyväksymästä myös sillä perusteella, että ainoastaan kiinteä asuminen ja uudisraivaajien henki luovat alkuperäisyyttä, saamelaisten historiallinen elämänmuoto ei sitä tee. Muun väittäminen on ”poliittista” vastakohtana selville ”tosiasioille”. Yleisönosastoista tuttu argumentointi ei myöskään suostu astumaan nykyisen, saamelaisen alkuperäiskulttuurin historian näkökulmasta varsin nuoren kansallisvaltiollisen kehyksen ulkopuolelle. Seurauksena on toistuva jankutus saamelaisista, jotka ovat ”rynnänneet laittomasti” Norjasta Suomeen.

Lisäksi kyseenalaistetaan toisen osapuolen yhtenäisyys viittaamalla saamelaisten sisäisiin erimielisyyksiin ja nostamalla toisinajattelu näkyvään asemaan. Tällä tavoin saamelaisvähemmistöön kohdistetaan yhtenäisyyden vaatimuksia, jotka suomalaiseen enemmistöön sovellettuina olisivat vailla mieltä. Tilanne on kuitenkin kaikille alkuperäiskansoille tyypillinen – saamelaiset ovat integroituneet valtavirtayhteiskuntaan eriasteisesti ja erilaisin seurauksin.

Polarisoituneita vastakkaisuuksia sisältävän aihepiirin tutkiminen on itsessään mielenkiintoinen kokemus.

Saamelaisvähemmistöön kuulumaton tai vailla erityissuhdetta siihen oleva tutkija aistii positioonsa liittyvät ongelmat. Etniset vähemmistöt haluavat kontrolloida itseensä kohdistuvaa tutkimusta ja tuottaa omaa asiantuntijapuhettaan. Ilmassa on vaatimus etnisestä monopolista. Tiedeyhteisö puolestaan vaatii objektiivisuutta ja arvostaa tosiasioita, mikä ei silti estä lappalaiskiistan vastakkaisuuksien läsnäoloa. Vääräksi tuomitun tiedon levittäjää uhkaa julkinen teilaus tai sitten täysi vaikeneminen.

Myrskyn silmään joutumistakin ikävämpi vaihtoehto on ulos sulkeminen.

Valokuva: Laura Junka-Aikio

kohti

Marjo Laukkanen

Tutkijalähtöisyydestä yhteisöllisyyttä

Saamelaisoikeuksien tutkijoille valtion rajat on tehty ylitettäviksi.

Piia Nuorgam aloitti viime syksynä työn julkisoikeuden, erityisesti saamelaisoikeuden tutkijana. Tehtävänimike on tärkeä mutta ei ainut osoitus siitä, kuinka saamelaistutkimukseen on alettu panostaa oikeustieteiden tiedekunnassa.

Tiedekunnassa on puolentoista vuoden ajan kokoontunut saamelaisoikeuden tutkijaryhmä, jonka toimintaan on osallistunut vajaa kymmenkunta aihepiiristä kiinnostunutta tutkijaa. Yksi kiinnostuneista on Antti Aikio.

Nuorgamin ja Aikion mukaan saamelaistutkimusta on tehty yliopistossamme jo pidemmän aikaa mutta tutkijalähtöisesti. Yksittäisiltä tutkijoilta ovat puuttuneet verkostot ja niiden luoma yhteisön tuki.

– Saamelaiset ovat nyt itse vahvemmin mukana tekemässä tutkimusta, mikä on todella tärkeää, Nuorgam toteaa.

– Ja luonnollista, Aikio lisää.

Nuorgam ja Aikio ovat siis saamelaisia, jotka tutkivat saamelaisten oikeuksia. Yhdistelmä, joka saattaa ärsyttää ja herättää epäilyjä heidän puolueettomuudestaan. Tuskin kukaan sen sijaan kiistää suomalaisen juristin oikeutta tutkia suomalaista oikeusjärjestelmää.

Saamelaisoikeuksien tutkijat näkevät paljon hyötyjä siinä, että yhteisöä ja kulttuuria tutkivat sen sisällä kasvaneet ja elävät.

– Luottamus tutkimusta kohtaan kasvaa. Vaikka saamelaisuutta on tutkittu paljon, tutkimuksen hyöty ei ole välttämättä aina palannut takaisin tutkittuun yhteisöön, Nuorgam sanoo.

– Myös näkökulmat ovat erilaisia, Aikio sanoo.

– Se, että itse on saamelainen, tuo tuntemuksen saamelaiskulttuurista ja sen arvoista, Nuorgam jatkaa.

Myös kielen osaaminen avaa tutkijalle moninaisia mahdollisuuksia. Nuorgam ja Aikio ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että saamelaistutkimuksen on tärkeä pysyä avoinna niin saamelaisille kuin yhteisön ulkopuolisillekin toimijoille.

– Juuri erilaisista lähtökohdista syntyy kiinnostavaa keskustelua, Nuorgam ja Aikio uskovat.

Duodji ja joiku

Nuorgam tutkii aloitteilla olevassa väitöstyössään saamelaista kansanperinnettä suhteessa saamelaisten kulttuuriseen itsemääräämisoikeuteen ja varallisuusoikeuksiin. Hän lähestyy aihetta näillä näkymin ainakin kahden saamelaiseen kansanperinteeseen kuuluvan kulttuurin ilmaisun – saamelaiskäsityön eli duodjin ja mahdollisesti joiun – kautta.

– Perustuslaissa taataan saamelaisille oikeus omaan kieleensä ja kulttuuriinsa, mutta miten se käytännön tasolla toteutuu.

Nuorgam toivoo, että saamelaisoikeuksien tutkimuksen ja opetuksen avulla voitaisiin lisätä saamelaisten tietoisuutta oikeuksista ja niiden käyttämisestä.

– Haluamme, että saamelaiset osaisivat esittää asiansa niin, että he tulisivat aidosti kuulluksi esimerkiksi oikeusprosesseissa, Nuorgam sanoo.

Aikio teki gradunsa Suomen saamelaisten oikeushistoriasta. Jatkossa hän haluaisi tutkia tarkemmin saamelaisten oikeutta kulttuuriinsa sisältyviin elinkeinoihin ja paneutua erityisesti poronhoitoon liittyviin kysymyksiin.

Aikion mukaan kansainvälisoikeudellisella ja perustuslaillisella tasolla modernit ihmisoikeudet huomioidaan hyvin. Silti alemmalla tasolla, ”arkipäivän” laeissa suojaa ei

välttämättä ole. Esimerkiksi poronhoitoa käsitellään laissa maatalouslähtöisesti ja tuotantovaatimuksia korostaen, ei alkuperäiskansan kulttuuriin kuuluvan elinkeinon säilyttämisen näkökulmasta.

Saamelaisoikeuksien tutkijoiden mukaan Suomen lait on kirjoitettu suomalaisesta ja länsimaisesta näkökulmasta. Vielä sotien jälkeen ajateltiin pitkään, että saamelaisväestö tulisi sulauttaa valtaväestöön. Vaikka virallisella tasolla ajatellaan jo toisin, uusi näkökulma ei vielä näy lainsäädännön kaikilla tasoilla.

Pohjoismaista yhteistyötä

Nuorgam ja Aikio painottavat kansainvälisyyden ja erityisesti pohjoismaisen yhteistyön merkitystä. Verkottuminen saamelaisalueen muiden toimijoiden kanssa on osoittautunut ensiarvoisen tärkeäksi. Esimerkiksi Tromssan yliopistossa saamelaisoikeuksien tutkimus on aktiivista. Yhteistyö on tärkeää myös historiallisten ja kulttuuristen lähtökohtien takia.

– Saamelaisten tilanteessa on paljon samaa yli valtioiden rajojen, Aikio kuvailee.

Lapin yliopisto on jo verkottunut saamelaistutkimuksessa Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Oulun yliopiston kanssa. Toisaalta Suomessa on oikeustieteellinen tiedekunta vain kolmessa kaupungissa: Turussa, Helsingissä ja Rovaniemellä.

– Ilman muuta saamelaisoikeus kuuluu Suomessa juuri Lapin yliopistoon, Aikio painottaa.

– Saamelais- ja alkuperäiskansatutkimus onkin kirjattu yhdeksi yliopistomme strategisen kärjen teemoista, Nuorgam muistuttaa.

Oikeustieteellisessä suunnitellaan parhaillaan saamelaisoikeuden perusteita osaksi opintoja, valinnaisena tosin. Lisäksi suunnitteilla on syventäviä kursseja.

Nuorgam toivoo tietoisuuden lisäämistä myös koko yliopiston tasolla. Hän kannattaa ajatusta kaikille opiskelijoille suunnatusta saamelaisuuden perustietopaketista, jota täydennettäisiin oman tieteenalan saamelaisaiheisella kokonaisuudella.

– Tämä olisi täysin perusteltua, kun mietitään, millä alueella Lapin yliopisto sijaitsee. ●

Valokuva: Henriikka Ranta / LK-arkisto

Saamelaisaiheisia uutiskuvia tutkiva Heli Lehtelä pääsi kunnolla verkostoitumaan muiden saamelaisuuden tutkijoiden kanssa vasta viiden tutkimusvuoden jälkeen viimesyksyisessä ensimmäisessä yhteisseminaarissa. Kuvassa yksi Lehtelän tutkimista Lapin Kansan kuvista, joka kuvitti joulukuussa 2009 ilmestynyttä "Siida on saamelaisten kansallismuseo" -otsikkoista juttua. Yli 200 artikkelikokonaisuuden aineistosta kolmannes kuvista esittää henkilöitä; muut kuvat ovat mm. esineistöä ja maisemia.

Valtaväestön silmin

Viestintäpäällikkö Heli Lehtelä paneutuu valmisteilla olevassa väitöstutkimuksessaan saamelaisuutta käsitteleviin uutiskuviin. Helsingin yliopistosta aiemmin valmistunut Lehtelä työskenteli kuusi vuotta sitten suunnittelijana ICT-alalla, mutta halusi kehittää itseään ja hakeutui jatko-opiskelijaksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan.

Väitöstutkimuksen aiheeksi muotoutui pitkällisen pohdinnan jälkeen alkuperäiskansan esittäminen valtaväestön mediassa. Lehtelä analysoi tutkimuksessaan vuonna 2009 Lapin Kansassa julkaistuja uutiskuvia.

Tutkimusaihe pohjaa yllätykseen, jonka Etelä-Suomesta kotoisin oleva Lehtelä koki muuttaessaan Rovaniemelle melkein kymmenen vuotta sitten.

– Iloitsin siitä, että pääsen vihdoin tutustumaan lähemmin saamelaiseen kulttuuriin. Tiesin toki, että Saamenmaa on Ylä-Lapissa, mutta hämmästys oli suuri, kun huomasin, ettei naapurustossa asukaan yhtään saamelaista enkä katukuvassa juuri törmännyt suomalaisen ja saamelaisen kulttuuriin kohtaamisiin.

Viestintätieteiden tutkijakoulussa Lehtelä verkostui viestinnän tutkijoiden kanssa, sai kansainvälisiä kontakteja ja itsevarmuutta tutkijana. Sen sijaan saamelaisaiheista tutkimusta tekevien kanssa hän pääsi verkostumaan kunnolla vasta viime syksynä. Tuolloin Levillä järjestettiin saamelaisuuden tutkijoiden yhteinen seminaari, ensimmäinen laatuaan.

– Koin tapahtuman äärimmäisen hyödyllisenä. Oli mukavaa ja jännittävää päästä testaamaan, mitä saamelaisuuden tutkijat ja saamelaiset sanovat tutkimuksestani.

Vastaanotto oli positiivinen, ja tutkimusaihe koettiin tärkeäksi. Lehtelä toivookin, että tutkimusverkoston toiminta jatkuisi aktiivisena myös tulevaisuudessa.

– Olisin todella kaivannut vastaavan verkoston tukea jo aloittaessani tutkimustani.

Lehtelä toteaa kokemuksensa perusteella, että jos Lapin yliopistossa ja taiteiden tiedekunnassa halutaan porautua entistä enemmän pohjoisen ja saamelaisuuden tutkimukseen, olisi tarpeen perustaa tutkimusfoorumi teemojen ympärille.

– Yksittäisten tutkijoiden on työlästä päästä alkuun omin voimin.

Harald Gaski

Tiedeyhteisön **alkuperäiskansaistaminen**

Alkuperäiskansametodologian soveltaminen pohjoisen alkuperäiskansamme tutkimukseen on juuri nyt yksi jännittävimmistä saamelaisiin liittyvän tutkimuksen ilmiöistä.

Kansainvälisellä tasolla on jo vuosien ajan puhuttu siitä, että alkuperäiskansoilla tulisi olla vahvempi itsemääräämisoikeus niin tutkimuspolitiikan ja -tematiikan kuin tutkimuksen omaksumien näkökulmienkin suhteen. Pohjoismaissa tämä pohdinta ei kuitenkaan ole aiemmin ollut kovin näkyvää. Saamelaiset tutkijat ovat pitäneet kiinni siitä, että saamelaisten itsensä tulee saada tehdä tutkimusta, mutta he eivät ole juurikaan osallistuneet tutkimuksen lähestymistapoja ja sovellettavia menetelmiä koskevaan keskusteluun. Myös saamelaisia ja saamentutkimukseen erikoistuneita tutkimuslaitoksia on johdettu samalla tavoin kuin valtayhteiskunnan vastaavia laitoksia. Tarve itse tutkimusalan dekolonisaatioon on jätetty lähes huomiotta.

Maoritutkija Linda Tuhiwai Smithin maailmankuulun kirjan *Decolonizing Methodologies* (1999) jälkeen on kuitenkin esitetty toiveita, että myös saamelaisiin liittyvän tutkimuksen sisällään kantamia positioita ja merkityksiä tulisi pohtia kriittisesti. Esimerkkinä voidaan mainita Rauna Kuokkasen monografia *Boaris dego eana: eamiálbmogid diehtu, filosofiijat ja dutkan* (Alkuperäiskansan tieto, filosofia ja tutkimus) vuodelta 2009 ja Jelena Porsangerin väitöskirja *Bassejoga čáhci* vuodelta 2007. Kuokkanen ja Porsanger tukevat joko suoraan tai välillisesti maoritutkija Graham Smithin kantaa, ettei kolonialismi ole ollenkaan päättynyt. Smithin mukaan alkuperäiskansojen tulisi siirtyä pois heihin kohdistuvan hajottavan politiikan kentältä ja pyrkiä itse aktiivisesti muuttamaan ja muokkaamaan omia olosuhteitaan. Lisäksi tarvitaan työtä tietoisuuden nostamiseksi, jotta alkuperäiskansan toiminta siirtyisi reagoivasta, aiempaan kysymyksenasetteluun vastaavasta politiikasta ennakoivaan ja uutta luovaan käytäntöön.

Nämä ajatukset ovat olleet keskeisiä Kaupapa Maori -teorialle. Sen lähtökohtana on, että alkuperäiskansa ja sen omat toiveet ja tarpeet sijoitetaan tutkimuksen ja tiedeyhteisön toiminnan keskiöön sen sijaan, että vastataan vain hallitusvaltaa ja valtayhteiskuntaa edustavien tutkijoiden tarpeisiin ja haasteisiin. Graham Smith korostaa, että itse dekolonisaation käsite on reagoiva, ja se tulisi korvata käsitteellä *conscientization*, jossa omatunto (conscience) ja tietoisuus (consciousness) yhdistyvät aktiiviseksi elementiksi, 'tunnolliseksi tietoisuudeksi'. Kaupapa Maoriin kuuluvat mm. maorifilosofia, maailmankatsomus ja kulttuuriset periaatteet, ja se koostuu sekä käytännöllisestä että teoreettisesta osasta. Pohjoismainen saamentutkimus voi saada paljon virikkeitä sekä Uudesta Seelannista että Pohjois-Amerikasta, mikäli rohkeutta ja halua luottaa omaan

tietoon ja kokemuksiin lähestymistapojen valitsemisessa, tematiikassa ja tutkimusprojektien suunnittelussa ja hallinnassa vain riittää.

Itsemääräämisoikeus ja tieto

Lähtökohtana on itsemääräämisoikeuden periaate, jossa korostetaan omaan kieleen ja kulttuurin liittyvän päätöksenteon tärkeyttä ja sitä, että nämä päätökset saavat heijastaa oman kulttuurin poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia arvokäsityksiä. Tästä seuraa myös tarve yhteiseen näkemykseen siitä, mitä halutaan saavuttaa, ja tarve käytännön työhön tilanteen parantamiseksi alkuperäiskansan itsensä toivomalla tavalla. Siksi tarvitaan muutoksen tekijöitä – ihmisiä, jotka tekevät lujasti töitä riippumattomuuden saavuttamiseksi myös tutkimus- ja koulutuskysymyksiin liittyvissä asioissa.

Aina löytyy tietysti tämän näkemyksen vastustajia. Myös alkuperäiskansojen omien tutkijoiden joukossa on ihmisiä, jotka näyttäytyvät tässä yhteydessä hegemonian kannattajina ja jotka puolustavat ja ylläpitävät vallitsevia vallankäyttöjärjestelmiä joko hyötyäkseen itse tai koska he pitävät alkuperäiskansatutkimuksen menetelmäkeskustelua liian politisoituneena. On kuitenkin tärkeää korostaa, että keskustelussa ei ole kyse pelkästä menetelmien valinnasta konkreettista tutkimustehtävää varten, vaan varsinaisista tutkimuksen edellytyksistä ja alkuperäiskansojen oikeudesta kokeilla ja käyttää tutkimuksessa heidän omia tietämisen perinteitään ja tulkintatapojaan. Saamelaiskulttuuria ja kulttuuri-ilmaisuja koskevan tutkimuksen yhteydessä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että saamelaiset arvot, esteettinen ajattelu ja sanasto voivat muodostaa perustan saamelaisen taiteen, kirjallisuuden ja musiikin analyysille. Ei ainoana lähestymistapana, mutta yhtä tärkeänä ja oikeutettuna kuin perinteiset ”länsimaiset” tulkintatavat.

Tutkimusta yli rajojen

Intiaanitaustainen kirjallisuudentutkija Graig Womack selittää kirjassaan *Red on Red: Native American Literary Separatism* (1999), mitä autonomia käytännössä tarkoittaa intiaanien ja alkuperäiskansojen kirjallisuustutkimuksen kannalta:

> *Native literature, and Native literary criticism, written by Native authors, is part of sovereignty: Indian people exercising the right to present images of themselves and to discuss those images. [...] The ongoing expression of a tribal voice, through imagination, language, and literature, contributes to keeping sovereignty alive in the citizens of a nation and gives sovereignty a meaning that is defined within the tribe rather than by external sources.*

Tämä on näkökulma, jonka kautta saamentutkimukselle voidaan rakentaa vahva omanarvontunto ja kansainvälistä kunnianhimoa tutkimusalana, joka kaiken lisäksi houkuttelee myös muita tutkijoita yhteistyöhön. Tästä näkökulmasta katsottuna on myös äärimmäisen tärkeää, että erityisesti pohjoiskalotin yliopistot ja korkeakoulut tekevät yhteistyötä yli valtionrajojen ja yli vanhojen oppialarajojen. Tavoitteena olevan uuden tiedon tulee aina liittyä kansaan, kulttuuriin ja tiedeyhteisöön, jota tiedon on tarkoitus palvella, ja sen takia myös tutkimuksen edellytysten ja mahdollisuuksien kehittämisellä on tulevaisuudessa keskeinen rooli – ei vähiten siksi, että alkuperäiskansan omia edustajia voidaan kouluttaa johtaviksi tällä tutkimusalueella. ●

Harald Gaski toimii saamelaisen kirjallisuuden apulaisprofessorina Tromssan yliopistossa Norjassa.
Sähköposti: harald.gaski@uit.no

Valokuvat: Antti Aikion arkisto

Anni-Siiri Länsman

Saamentutkija **aktivismin ja tiedeyhteisön ristivedossa**

Saamentutkimusta tekevällä saamelaisella tutkijalla on monia haasteita. Hänen odotetaan sitoutuvan tutkimukseen, jota tehdään yhteisön sisäisestä näkökulmasta ja joka hyödyttää saamelaisia yhteisöjä. Laajempi tiedeyhteisö puolestaan edellyttää tutkijan osallistuvan kansainväliseen tieteelliseen keskusteluun, jolloin saamelaisen yhteisön tarpeet jäävät helposti toissijaiseksi.

Väittelin tohtoriksi sosiologian alalta Lapin yliopistossa vuonna 2004. Olin aloittanut jatko-opinnot aikuisella iällä, koska halusin tutkijaksi, pois ”päivänpolitiikasta”. Olin aiemmin toiminut aktiivisesti saamelaisissa kansalaisjärjestöissä ja myös kunnallispolitiikassa. Työkseni olin kehittänyt saamen kielen ja kulttuurin opetusta 1980-luvulta lähtien. Mutta kuinka kävi, onnistuiko vetäytyminen tutkijankammioon?

Valmistuttuani tohtoriksi sain vakituisen viran saamelaisen kulttuurin yliopistonlehtorina Oulun yliopiston Giellagas-instituutista, jolla on valtakunnallinen vastuu saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin ylimmästä opetuksesta ja tutkimuksesta Suomessa. Ensimmäinen työtehtäväni oli yhdessä professorin kanssa tehdä vuonna 2004 perustetulle saamelaisen kulttuurin oppiaineelle opetussuunnitelma. Syksyllä 2005 tulivat ensimmäiset opiskelijat, ja muutama vuosi hurahti uusien kurssien valmistelussa ja opetuksessa.

Minut valittiin Norjan tutkimusneuvoston saamentutkimusohjelman toimikunnan jäseneksi vuonna 2007. Sen jälkeen lupauduin jäseneksi muutamaan muuhunkin saamentutkimukseen liittyvään komiteaan ja lautakuntaan. Siitä lähtien olen viettänyt melkoisesti aikaa matkoilla ja erinäisissä kokouksissa Norjassa.

Myös Suomessa tuoreella saamelaistohtorilla oli kysyntää, koska saamentutkimuksen alalta on väitellyt vain kourallinen saamelaisia. Menin mukaan moniin ohjausryhmiin ja toimikuntiin, joissa kaivattiin saamelaista näkökulmaa ja asiantuntemusta. Ehdin kuitenkin silloin tällöin kirjoittamaan muutaman artikkelin ja osallistumaan kansainvälisiin konferensseihinkin.

Vuonna 2008 huomasin olevani sekä professorin viransijainen että Giellagas-instituutin johtaja. Johtajana jouduin osallistumaan uuden yliopistolain mukanaan tuomiin (loputtomiin) yliopistoyhteisöllisiin tehtäviin ja koulutuksiin. Professorin viransijaisuus loppui aikanaan, mutta johtajuus jäi, ja myös yliopistonlehtorin tehtävät. Vuoden 2010 Kota-tietokanta paljasti armotta, että tutkimukselle ei ollut enää jäänyt aikaa: julkaisuja oli 0 kappaletta!

Viimeisten vuosien aikana olen monesti ajatuksissani siteerannut norjansaamelaisen kuvataiteilijan Synnøve Persenin ajatusta siitä, että ”saamelainen taiteilija ei voi vetäytyä kammioonsa vain tekemään taidetta, vaan hänen täytyy myös aktiivisesti rakentaa saamelaiselle taiteelle tilaa yhteiskunnassa” ja todennut, että näin näyttää olevan myös saamelaistutkijan laita. Tutkijan ja aktivistin roolin voi hyvin yhdistää, mutta on varottava sitä, ettei yhteiskunnallinen aktiivisuus jätä tutkimuksentekoa jalkoihinsa. Aika ajoin tulee vetäytyä tekemään tutkimusta tai sitten on selkeästi valittava hallinnollinen ura. Muuten on vaarana jääminen ”päivystävän dosentin” asemaan. Kriittinen tutkimus on tieteellisen – ja myös yhteiskunnallisen – keskustelun ja muutoksen edellytys, olkoon kyse sitten saamelaisesta yhteisöstä tai valtayhteiskunnasta. •

Tuokio

Kunhan kevät koittaa ja huhtikuun aurinko lämmittää miltei vuorokaudet ympäriinsä, pääsee Linneakin jälleen lähitunturiin. Siellä lapinlapsi on kotonaan, olkoon kuinka vaikeavammainen tahansa.

Kuva ja teksti:
Marjo-Riitta Mattus

Vauhtia talkoisiin!

Paavo Lipponen
Eduskunnan
puhemies emeritus

Synnyin lähes 70 vuotta sitten Lapin Turtolassa, nykyisessä Pellossa. Varhaislapsuuden voimakkaat kokemukset, milloin evakosta, milloin elämästä syvällä korvessa, ovat jättäneet mieleeni lähtemättömän jäljen ja mielenkiinnon Lappia kohtaan.

Olen nähnyt Lapin hävityksen, mutta olen myös kokenut Lapin orastavan nousun sodan päätyttyä. Lapin jälleenrakennus oli esimerkki koko sodanjälkeiselle maailmalle: läänin rakennuskanta saavutti vuoden 1944 tason jo vuonna 1948. Lapin nousuun tarvittiin sekä vahvaa elämänuskoa että valtion mittavia toimenpiteitä.

Tänä päivänä me olemme uudelleen jälleenrakennuksen kaltaisen haasteen edessä. Ei sen vuoksi, että vihollinen olisi harjoittanut järjetöntä hävitystä. Nyt puhutaan prosesseista, joihin voi liittyä dramaattisia tapahtumia, kuten tehtaiden sulkemisia. Meneillään olevat suuret muutokset globaaleissa mittasuhteissa hävittävät kilpailukyvytöntä toimintaa tavalla, jota ei helposti havaitse, ennen kuin muutos iskee juuri omalle kohdalle. Tilanne on äärimmäisen vakava, paljon vakavampi kuin käynnissä olevasta eduskuntavaalikeskustelusta voisi päätellä.

Lappi, etenkin Itä-Lappi, on kärsinyt paljon rakennemuutoksesta, mutta yllättäen Lapista on löytynyt lupaavaa perustaa elinkeinotoiminnalle. Kaivannaisteollisuuden uusi nousu nostaa toiveita Lapissa ja koko valtakunnassa. Suomesta voi löytyä jopa harvinaisia maametalleja, joiden saatavuus maailmanmarkkinoilla on vaikeutunut. Julkisen vallan tulee huolehtia kaivannaisteollisuuden vaatimasta infrastruktuurista sekä sijoitettava nykyistä enemmän malminetsintään ja alan tutkimukseen. Yhdessä tulee huolehtia siitä, että ympäristön suojelun vaatimukset otetaan huomioon esimerkillisellä tavalla.

Euroopan taloudellisen kehityksen painopiste on siirtynyt pohjoiseen. Itämeren piirissä sijaitsevat Euroopan unionin vahvimmat taloudet. Venäjän kasvupotentiaali on suuri pohjoisten energiavarojen ansiosta. Arktinen alue on myös ympäristösyistä noussut globaaliin polttopisteeseen.

Suomen aloite pohjoisen ulottuvuuden politiikaksi on johtanut mittavaan sopimuspohjaiseen verkostoon, johon kuuluvat ympäristö-, sosiaali- ja terveys-, logistiikka- ja uusimpana kulttuurikumppanuus. Viime vuoden lopulla Oslossa pidetyssä pohjoisen ulottuvuuden ministerikokouksessa nostettiin esiin idea ns. arktisen ikkunan aktivoimisesta.

Lapin yliopistolle pohjoinen ulottuvuus voisi tarjota uusia mahdollisuuksia mm. kulttuurikumppanuudessa. Lapin yliopisto on Aalto-yliopiston ohella maamme toinen monialainen taideyliopisto. Taiteen kaupallistaminen ei ole Lapissa etusijalla, mutta täällä on ymmärretty kulttuurin merkitys luovuuteen perustuvassa taloudessa. Lapissa ollaan kulttuurien kohtaamisalueella, jossa uusia ideoita syntyy.

Matkailijat hakevat yhä enemmän laatua, ja siihen kuuluu korkeatasoinen kulttuuritarjonta. Matkailu kehittyy yhä enemmän ympärivuotiseksi nojaten Venäjän ja Länsi-Euroopan hyvään kysyntään. Matkailussa itse palvelua ja markkinointia on jatkuvasti kehitettävä. Julkisen vallan on huolehdittava infrastruktuurista ja varmistettava luonnon suojelu. Lapin yliopisto ja ammattikorkeakoulut palvelevat suoraan matkailuelinkeinon tarpeita niin työvoiman koulutuksen kuin tutkimuksenkin osalta.

Itä-Suomessa on todettu, että oma yliopisto muodostaa kehityksen vahvimman tukipilarin. Uskon, että näin ajatellaan Lapissakin. Siitä kertoo Lapin yliopiston varainkeräyksen menestys. Lupaus antaa yliopistoille keräystuloksen päälle kaksi- ja puolikertainen vastinraha on valtiovallan puolelta ruhtinaallinen vastaantulo.

Kun aikaa vielä on, monet yritykset, säätiöt ja yksityiset henkilöt voivat tarttua tilaisuuteen lahjoituksella Lapin yliopistolle. Summat voivat vaikuttaa marginaalisilta, mutta kysymys on uuden lahjoituskulttuurin luomisesta. Siihen tarvitaan lainsäädännön tarkistamista, jotta yritykset ja yhteisöt voivat tehdä lahjoituksia ilman juridisia ongelmia.

Elinkeinoelämälle tulisi tarjota nykyistä parempia mahdollisuuksia osallistua yliopistojen kehittämiseen. Toisaalta tarvitaan myös yritysten omaa aktiivisuutta. Meneillään olevaa varainkeräystä voi hyvin käyttää elinkeinoelämän ja yliopiston yhteistyön tiivistämiseen.

Ennen kaikkea Suomessa tarvitaan omasta antamisen henkeä yhteiseksi hyväksi. Yritykset ovat menestyneet ja monet yksityiset henkilöt vaurastuneet valtavasti viimeksi kuluneiden 15 vuoden aikana. Yliopistojen erilaiset toiminnot ovat tulevaisuudessa vääjäämättä yhä enemmän riippuvaisia yksityisestä tuesta.

Kansalliset talkoot ovat käynnissä, pannaan niihin vauhtia!

Artikkeli pohjautuu kirjoittajan puheeseen Lapin yliopiston lahjoittajagaalassa Rovaniemellä 4.3.2011

Outi Rantala ja Seija Tuulentie

Säilyykö vapaa pääsy metsiin?

Jokamiehenoikeudet ja kaupallistuneet luonnonkäyttötavat herättävät tunteita suomalaisissa ja ruotsalaisissa blogeissa.

Luontomatkailu, luonnon virkistyskäyttöön liittyvät palvelut ja ulkomaalaisten marjanpoiminta ovat esimerkkejä uusista kaupallisista maankäyttömuodoista, jotka houkuttelevat kyseenalaistamaan pohjoismaista jokamiehenoikeuksien perinnettä. Miten perinteiset jokamiehenoikeudet sopivat siis yhteen nykyihmisen luontosuhteen sekä kaupallistuneiden ja globaalien luonnonkäyttötapojen kanssa?

Oikeudet hyväksytään

Jokamiehenoikeuksista ei ole varsinaista lakia, vaan niiden pohjana toimii lähinnä vakiintunut tapa. Tosin niitä koskevia kirjauksia löytyy useista erityislaeista.

Jokamiehenoikeudet antavat mahdollisuuden liikkua lihasvoimin ja kerätä luonnontuotteita riippumatta siitä, kuka maa- tai vesialueen omistaa, jos toiminta on tilapäistä eikä aiheuta haittaa tai häiriötä. Jokamiehenoikeudet koskettavat Suomessa myös ulkomaalaisia. Ruotsissa oikeudet ovat pääpiirteissään vastaavat kuin Suomessa.

Kansalliset kyselytutkimukset ovat Suomessa osoittaneet, että jokamiehenoikeuksia kannatetaan ja ne hyväksytään laajasti. Ympäristöministeriön vuonna 2007 teettämän selvityksen mukaan häiritseväksi koetaan lähinnä yritystoiminta, moottorikelkkailu, koiravaljakoilla ja hevosilla liikkuminen sekä ulkomaalaisten marjanpoiminta. Häiritsevään toimintaan puuttumisen keinoiksi nähdään entistä parempi tiedottaminen ja ihmisten asenteisiin ja vastuuntuntoon vetoaminen, ei niinkään jokamiehenoikeuksien rajoittaminen. Media kuitenkin suhtautuu oikeuksiin tätä kriittisemmin.

Keskustelua Suomessa ja Ruotsissa

Olemme analysoineet Suomen ja Ruotsin blogikirjoituksia jokamiehenoikeuksista. Sekä Suomessa että Ruotsissa bloggaajat korostavat oikeuksien ainutlaatuisuutta, ulkomaalaisten marjanpoimijoiden ja motorisoitujen aktiviteettien herättämiä tunteita sekä luonnon matkailullisia mahdollisuuksia, joiden nähdään olevan pitkälti hyödyntämättä. Ruotsalaiset bloggaajat tuovat lisäksi esille latumaksuihin ja rantarakentamiseen liittyviä epäkohtia.

Blogeissa erottuu viisi tapaa puhua jokamiehenoikeuksista. Puhe yksityisomistajuudesta korostaa toisten kustannuksella hyötymistä sekä maanomistajien oikeuksien loukkaamista, mutta myös kyseenalaistaa luonnon omistamista. Kansallisomistajuus-puheessa käsitellään puolestaan valtion harjoittamaa valvontaa ja kontrollia, kaupungistumista, kansallisidentiteettiä ja kansallisia liikelaitoksia. Käyttömaksut, saamelaisten oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä luonnonarvot nousevat esille tasaarvopuheessa.

Kaupallistumista koskeva puhe haastaa pohtimaan vapaan maankäyttöoikeuden ja taloudellisten etujen välistä jännitettä esimerkiksi kansallispuistojen ja virkistyskäyttöpalveluiden kohdalla sekä ulkomaalaisen työvoiman käyttöön ja perinteisten elinkeinojen muutokseen liittyvissä kysymyksissä. Niin ikään elämäntyylejä koskevassa puheessa nousee keskeiseksi muutos perinteisistä harrastuksista kohti urbaaneja elintapoja ja uusien teknologioiden käyttöä. Uudet tavat liikkua luonnossa vaativat aiempaa kehittyneempää infrastruktuuria, jonka rahoittamiseksi kaavaillaan erilaisia käyttömaksuja.

Vahvoja väitteitä

Bloggaajat käyttävät jokamiehenoikeuksista puhuessaankin vahvoja, tunteisiin vetoavia argumentointitapoja. Erilaiset metaforat ja analogiat ovat tyypillisiä.

Vahvat argumentit, kuten ”uhatut oikeudet”, ”sosialismi valtaa”, ”luonto on vain eliitille” ja ”marjasota” politisoivat osaltaan maankäyttöön liittyviä keskusteluita. Politisoitumisen voidaan ajatella johtuvan osin luonnonkäyttöön liittyvien perinteiden ja yhteiskunnallisten arvojen muutoksesta.

Nojautuminen luontoon sopiviin ja vastuullisiin toimintatapoihin sekä vetoaminen yksilöiden velvollisuudentuntoon eivät toimi, jos kulttuuriset käsitykset hyvistä toimintatavoista ovat kovin erilaisia. Kansainvälisten ja paikallisten tapojen sekoittuessa kyseenalaistuu niin ikään perinteistä tiedottaminen. Jokamiehenoikeuksien tulevaisuuden kannalta olennaista onkin, että niin maanomistajat kuin yhteiskunta laajemminkin hyväksyvät oikeuksien käyttötavat, jotta kritiikki oikeuksien olemassaoloa kohtaan ei kasva. ●

Kevein kantapäin tunturissa

– Vaeltamisessa minua viehättävät tunturit ja kerot sekä liikkuminen luonnossa hyvien ystävien kanssa. Pisteenä iin päälle liikkuminen antaa mahtavan olon, kun on koko päivän kavunnut keroja ylös ja kuruja alas.

Näin kuvaa vaeltamista kehittämispäällikkö Satu Peteri, jonka harrastuksena on vaeltaa tunturissa kesällä kävellen ja talvella hiihtäen.

– Vaeltamisessa on keskityttävä hyvin konkreettisesti aina seuraavaan askeleeseen. Jos mieli harhautuu polulta esimerkiksi työasioihin, niin kohta ollaan turvallaan rovakossa.

Satu vaeltaa yleensä muutaman hengen porukoissa, hyvien ystävien seurassa. Tunturissa ei ole kiirettä mihinkään, vaan aina on aikaa istahtaa alas, katsoa maisemia, hiljentyä ja vetää henkeä. Päivän kruunaavat hyvät evät.

– Pussimuonaan en ole vielä sortunut. Vaelluksella syödään loimulohta tai possuvainaata ja päälle kiehautetaan nokipannukahvit.

Sadun pisin vaellus on ollut kuuden päivän hiihto Kilpisjärvi–Halti–Kilpisjärvi. Lisäksi Satu kehuu Hetta–Pallas-reittiä, joka on merkitty hyvin maastoon sekä Luosto-Pyhätunturia, jossa on myös hyvät vaellusmaastot.

Pallaksella käy paljon vaellushenkistä porukkaa ja myös nuoria on turistien joukossa entistä enemmän. Pallasta Satu kehuu viehättäväksi paikaksi, koska sieltä puuttuu muille hiihtokeskuksille ominainen baarimeininki.

– Yksi suosikkipaikoistani on Pallaksen Taivaskero, jonne voi tehdä päivärepun mittaisia reissuja. Taivaskero on Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa sijaitsevan Pallastunturin korkein laki, korkeudeltaan 807 metriä.

Vaeltaminen edellyttää hiljentymistä, toisten huomioimista, nöyryyttä, tiimihenkeä ja järkeä: tunturissa keli voi vaihtua huonoksi hyvin lyhyessä ajassa.

– Kirjoittamaton sääntö on, että vaikka tulisit kuinka väsyneenä kämpälle, sinun on odotettava kokkausasioissa nöyrästi omaa vuoroasi. Yleensä autiotuvissa yöpyy mukavaa ja rentoa porukkaa, joiden yhteistyö sujuu mallikkaasti.

Satu vaeltaa mieluiten syksyllä ruskan aikana ja keväällä hankien aikana. Tänä keväänä hän on käynyt jo mm. Pyhätunturilla ja Pallaksella hiihtämässä perinteistä.

– Vaeltaminen antaa hyvän mielen: reissussa mieli puhdistuu hyvien ystävien seurassa mahtavien maisemien syleilyssä. Tuvissa herrat ja narrit nukkuvat samalla lavitsalla ja jos puhutaan niin yleensä puhutaan säästä, kelistä ja matkan taittumisesta. Sen suurempaa ohjelmapalvelua vaeltamiseen ei tarvita, Satu sanoo.

Olli Tiuraniemi

> Sadun linkit

www.luontoon.fi – Ajankohtaista tietoa mm. retkikohteista ja niiden palveluista
www.metsa.fi – Hyviä linkkejä retkeilyyn ja vaellukseen, mm. vuokrakämpät
www.tsaibma.com > Harrastetsaibama – ulkoilmaharrastuksista kertova sivusto

Sari Väyrynen

Barents-bisneksen **ABC**

Eli jos et tiedä, miten Venäjällä tehdään bisnestä, kuuntele nyt Martti Hahlia.

Viidessä minuutissa olen saanut ensimmäisen oppitunnin Venäjästä.

Martti Hahl näyttää oikeaoppista johtajan työhuonetta: suuren työpöydän lisäksi Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja Timo Rautajoen huoneessa on erillinen sohvaryhmittymä neuvotteluja varten.

– Venäjällä johtaja on aina johtaja, ja se näkyy myös tiloissa. Ja mitä vähemmän paperia pöydällä, sen parempi. Mutta se ei tarkoita, etteivätkö pienimmätkin asiat kulkisi pääjohtajan kautta, Hahl vinkkaa.

Helmikuun alussa Barentskeskus Finland Oy:n toimitusjohtajana aloittanut Martti Hahl tosiaan tuntee yrityksensä kohteen.

Jospa modernisoisimme Venäjää?

Barentskeskus Finlandin perustivat viime vuonna Pohjois-Suomen kaupungit, kunnat, korkeakoulut ja yritykset alueellisen Barents-toiminnan koordinaattoriksi. Tavoitteena on muun muassa kasvattaa Suomen näkyvyyttä Barentsin euro-arktisella alueella ja sitouttaa Suomen valtionjohtoa toimintaan, edistää logistisia ratkaisuja pohjoisessa sekä parantaa pienten ja keskisuurten pohjoissuomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia Luoteis-Venäjällä.

– Nyt yritykset ovat kuin kalaparvi: kun yksi kala suuntaa jonnekin, muut uivat perässä. Meidän tehtävämme on tuoda helikopterinäkemystä: katsoa toiselta tasolta, mihin kannattaa lähteä, Martti Hahl kuvailee.

Tuoreella toimitusjohtajalla se on jo selvillä: nyt olisi tartuttava Venäjän federaation laajaan alueiden modernisaatio-ohjelmaan. Ohjelman avulla maan infrastruktuuri pyritään saattamaan kuntoon parissakymmenessä vuodessa. Barentsinmeren suuret energiainvestoinnit hän neuvoo unohtamaan: otollinen hetki meni jo.

– Sen sijaan modernisaatio-ohjelmassa olisi pohjoissuomalaisille kenttää ainakin energiatehokkuuden, energiansäästön, vesi- ja jätehuollon, laivanrakennuksen ja metsäteollisuuden kehittämisessä.

Sitten se tulee: toinen oppitunti.

– Venäläisille on tarjottava sitä, mitä he tarvitsevat. Eli kokonaispaketteja.

Hahl kertoo esimerkin modernisaatio-ohjelmasta.

– Federaatio on asettanut alueille erittäin vaativat, 13–20 prosentin energiansäästötavoitteet. Aluehallinnolla ei kuitenkaan ole rahaa tavoitteiden saavuttamiseen, joten paikallisen kuvernöörin on keksittävä rahoitus. Kun yhteistyökumppani tarjoaa urakan lisäksi valmiin rahoitusratkaisun, kaikki voittavat: aluehallinnon johto saavuttaa federaation asettamat tavoitteet, suomalainen yritys saa pitkäkestoista liiketoimintaa Venäjällä ja rahoituslaitokset vakaan ansaintaputken luotettavissa infrastruktuurihankkeissa. Nyt kokonaispaketit puuttuvat.

Automiehestä Venäjän-mieheksi

Hahlin puhelin soi. Ilmenee, että mies tuntee myös moottorit, kun kuuntelen hänen neuvojaan auton hankintaa suunnittelevalle ystävälle. Kuin sinetiksi, viimeinen lause ennen hyvästejä on ”Trust me”. Ei tulisi mieleenkään epäillä.

Martti Hahlin puheessa voi kuulla pehmeän soinnin, joka viittaa länsinaapuriin. Hän kertookin asuneensa Ruotsissa 14 vuotta.

Helsinkiläissyntyinen ja Oulun kasarmialueella varttunut lääkäriperheen vesa lähti aikanaan opiskelemaan Ruotsiin, koska unelmana oli päästä joskus Volvo-autojen markkinointijohtajaksi Suomeen. 1980-luvulla se toteutui, sen jälkeen kun hän oli ensin valmistunut ekonomiksi ja noussut opiskelupestistään tiskarista yksityisen hotelliketjun johtajaksi. Volvojen markkinoinnista hän siirtyi vuosikymmenen lopulla takaisin Ruotsiin johtamaan Audin markkinointia. Miten automiehestä tuli Venäjän-mies?

– Ruotsalainen viestintätoimisto haki vuonna 1993 johtajaa Pietariin, ja minä olin tarpeeksi hullu lähteäkseni, Hahl naurahtaa.

– Huomasin heti puutteet kulttuuritietämyksessäni, kun opettelin ensimmäisenä Pietarin-yönä kyrillisiä kirjaimia, jotta osaisin aamulla työpaikalle.

Hahl pääsi varsin pian jyvälle, ja parin vuoden päästä hän osti yrityksen Venäjän-toiminnot. Vuosituhannen vaihteeseen asti hän ohjasi kädestä pitäen suomalaisia ja kansainvälisiä yrityksiä viestinnässä ja markkinoinnissa Venäjällä. Nyt yritystä on vetänyt kymmenen vuotta oma poika.

Käytännön Venäjä-osaaminen onkin Martti Hahlin eh-

Hahlin suora Venäjälle

- Selvitä, mitä venäläiset kumppanisi tarvitsevat.
- Tutustu kulttuuriin.
- Ole ystävä.
- Tarjoa kokonaispakettia yhdessä valtion- ja aluehallinnon kanssa.

Martti Hahl

- Syntynyt Helsingissä, varttunut Oulussa
- Koulutukseltaan ekonomi
- Venäjän markkinoiden ja viestinnän asiantuntija
- Pitkä johtajan ura myös autoalalta
- Aloitti helmikuun alussa Barentskeskus Finland Oy:n toimitusjohtajana
- Perheeseen kuuluu puoliso, kaksi aikuista poikaa, kouluikäinen poika ja yksi pojanpoika
- Aloittaa aamunsa sauvakävellen Ounasvaaralla

doton valtti: kulttuurin ja elämäntavan opettelu sekä kontaktien ja luottamuksen rakentaminen ovat pitkän ajan investointi mutta bisneksen edellytys.

– Venäjälle on turha lähteä, jos kukaan ei ole asemalla vastassa. Yrittäjän ja johtajan tulee laittaa itsensä likoon ja olla osa bisneskumppaninsa elämää. Usein ensineuvottelut käydään puolenyön jälkeen kodin keittiössä pitkän ruokailun jälkeen. Kovakaan bisnesvääntö ei silti muuta sitä, että henkilökohtaisella tasolla ollaan ystäviä.

Kauppadelegaatiot takaisin

Vielä vähän kulttuurioppia.

– Venäjällä kauppa ei toimi, jos valtio- ja aluehallinto eivät ole mukana suunnittelussa. Mutta meillä näytetään unohtaneen vanhat kunnon idänkaupandelegaatiot, jotka käytännössä itse keksimme ja joita käyttävät menestyksekkäästi edelleen esimerkiksi Saksa, Ranska ja Yhdysvallat.

Siitä saa pyyhkeitä etenkin valtiovalta. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen suomalaiset kauppadelegaatiot kuihtuivat, ja viime vuosina aluehallintouudistukset ovat rampauttaneet Venäjä-yhteistyötä lisää.

– Nyt Venäjän aluehallinnolta puuttuu luonteva neuvotteluosapuoli, kun kukaan ei tiedä, kehen Suomen aluehallinnossa tulisi ottaa yhteyttä.

Pikaisella laskutoimituksella Hahl arvioi pelkästään julkishallinnon ja korkeakoulujen Barents-hankkeissa olleen Lapissa EU-rahaa ja valtiontukia viime vuonna yli kymmenen miljoonaa euroa.

– Parinkymmenen vuoden aikana käytännön tulokset ovat olleet silti aika heikkoja entiseltä idänkaupan jättiläiseltä, joten on syytä pohtia, miten resurssit voitaisiin yhdistää entistä paremmin. Valtiojohdon ensimmäinen tehtävä olisi lisätä aktiivisuutta kotimaassa ja laittaa virkamiehet kartoittamaan, millä alueilla Suomessa on osaamista, jota Venäjällä tarvitaan modernisaatio-ohjelmassa.

Hah on jo kantanut omaa korttaan tähän kekoon: aktiivisten Venäjä-toimijoiden kanssa hän on kartoittanut lähialueiden keskeisiä federaatiotason, aluehallinnon sekä liike-elämän päättäjiä eli joukkuetta, jonka kanssa Venäjällä on syytä keskustella.

– Näiden tietojen pohjalta yritykset ja valtio- ja aluehallinto voivat lähteä rakentamaan kauppaa. ●

Valokuva: Irma Varrio

Iisakki Härmä

Muotoilu luo alueelle identiteettiä

Helmikuussa järjestetyn Rovaniemi Design Weekin julisteissa, banderolleissa ja flaijereissa toistui tiuhaan käsite arktinen muotoilu, mutta mistä siinä oikeastaan on kyse?

1

ROVANIEMI DISSAIN DESIGN DESSINKI WEEK 2011

Valokuva: Irma Varrio

2

Valokuva: Irma Varrio

3

Valokuva: Emilia Haukka

4

Aiheesta keskusteltiin Rovaniemen kaupungintalolla järjestetyssä Arkinen muotoilu haastettu -seminaarissa, jossa selvitettiin, miten muotoilulla voidaan vaikuttaa asumiseen ja rakentamiseen, hyvinvointiin sekä liikkumiseen arktisilla alueilla.

Umeå School of Designin rehtori Anna Valtosen mukaan muotoilusta on viime vuosina alettu puhua laajemminkin kuin pelkästään fyysisten tuotteiden tai ympäristöjen suunnitteluna. Voidaan puhua palveluiden tai jopa hallinnon muotoilusta.

– Muotoilussa on kaksi asiaa, jotka ovat nyky-yhteiskunnassa hirvittävän tärkeitä. Yksi on se, että se on ala, jolla on hyvä prosessi miettiä, miten voidaan päästä uusiin ratkaisuihin. Toinen on luovuus, kyky katsoa asioita uusin näkökulmin, Valtonen totesi.

Eroavaisuuksien Arktis

Kanadalaisen Manitoban yliopiston arkkitehtuurin professori Robert Ennsin mukaan arktisessa muotoilussa on parhaimmillaan kyse siitä, että pohjoisilla alueilla elävät yhteisöt kykenevät tuomaan muotoilulla esiin omaa identiteettiään ja samalla erottautumaan kansainvälisessä kilpailussa.

Hyvänä esimerkkinä hän esitteli Kanadan pohjoisosissa sijaitsevan Nunavutin alueen, jossa asuva alkuperäiskansa on kehittänyt äidinkielensä kirjoittamista varten oman kuvafontin. Sitä käytetään nykyään laajalti alueen viestinnässä ja hallinnossa.

Kolmannella Rovaniemi Design Weekillä taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden arktista muotoilua oli esillä julkisissa tiloissa: kauppakeskus Kalotinlinnassa esimerkiksi Kaisa Sipovaaran kangas (kuva 1).

Rautatieaseman Rovaniemi-aiheisissa lumi- ja jääveistoksissa loimusi muun muassa sota-ajan tuhon liekki Jarmo Huhtalan, Laura Oravaisen ja Iiris Tuiskun työssä (2).

Taiteiden tiedekunnan Kilo-galleriassa oli esillä japanilais-suomalaisen tekstiili- ja vaatetustyöpajan töitä, kuvassa Leila Saanion Haru • Kevät • Spring -huopajakku ja Anni Heinilän seinävaate huovasta, farkkukankaasta ja janaijima-kimonokankaasta (3).

Lauantain Pohjola In/Out -spektaakkelissa tiedekunnan osaaminen hurmasi 700 katsojaa: Virpi Helmisen Arcticouture – 500 miles to the clothe store -mallisto visioi, miten syrjäisessä pohjoisessa voisi olla chic, tuloksena muun muassa asu vanhasta ikkunaverhosta ja koivuntuohesta (4: yhteistyössä Rantaseiri Oy, Sunniemen pajutila. Ompelija Eira Maijala, Tmi Colttu tilausasut).

Arktisesta muotoilusta puhuttaessa tulisi muistaa, että olosuhteet napapiirin tuntumassa ovat Kanadassa huomattavasti karummat kuin Golfvirran lämmittämässä Euroopassa.

– Meidän Arktiksemme on melko erilainen kuin teidän Arktiksenne. Se on hieman kuin vertaisi Brasiliaa ja Japania. Oikeastaan meillä ei ole mitään yhteistä, Enns totesi.

Kulttuurien eroavaisuudet läntisen ja itäisen pallonpuoliskon välillä tulivat esille myös BRP Finlandin tuotekehitysjohtaja Risto Perttulan puheenvuorossa.

Kanadalainen konserni on päättänyt sijoittaa eurooppalaisille markkinoille suunnattujen moottorikelkkojen muotoilun Suomeen, sillä Skandinaviassa asiakkaat arvostavat muotoilussa toiminnallisuutta, kun taas amerikkalaisia houkuttelee näyttävyys.

– Kyse on kulttuurisista ja historiallisista eroista, vaikka olosuhteet saattaisivatkin olla samat, Perttula sanoi.

Puu kunniaan

Rakentamisen ja asumisen osalta seminaarissa vallitsi vahva yksimielisyys siitä, että arktisilla alueilla tulisi suosia ekologista ja energiatehokasta rakentamista sekä lisätä puun käyttöä rakennusmateriaalina.

Aalto-yliopiston arkkitehtiosaston puustudiota edustaneen Pekka Heikkisen mukaan puun suosimiseen on kylmissä olosuhteissa hyvin käytännölliset perusteet muun muassa sen lämmönjohtokyvyn vuoksi.

Puiseen ovenkahvaan tarttuu pakkassäällä mieluummin kuin metalliseen, ja puulattia tuntuu lämpimältä paljasta jalkapohjaa vasten toisin kuin kivilattia.

Viimeaikaisia trendejä puurakentamisessa ovat materiaalin mahdollisimman säästeliäs käyttö ja toisaalta massiiviset puurakenteet. Myös paikallisuus ja alueen oman identiteetin esilletuonti on nostamassa päätään.

Lappset Groupin leikkijohtaja Risto Ikäheimo toivoi kaupunkisuunnitteluun raja-aitojen kaatamista eri hallintokuntien välillä. Julkiset ulkotilat tulisi saada eri käyttäjäryhmien ja ikäpolvien kohtaamispaikoiksi.

– Antiikin Kreikassahan urheiltiin taideteosten joukossa. Miksi nykyään taideteokset laitetaan omaan puistoon, omalle reviirille? Miksi emme voi tuoda taidetta taiteen vastustajille? Ikäheimo kysyi. •

Kuva: Puisto Oy sekä työryhmä

Miten muotoilisit teollisuusalueen?

Rovaniemi Design Weekin yhteydessä järjestetyn 24h-designkilpailun aiheena oli tänä vuonna Rovaniemen epäsiistinä ja hajanaisena pidetyn Eteläkeskuksen teollisuusalueen kehittäminen.

Muotoilutoimistojen ympärille kerättyjen kilpailujoukkueiden ehdotuksissa tuli esille muun muassa alueen opasteiden selkeyttäminen, ympäristön siistiminen sekä ulkoilumahdollisuuksien lisääminen.

Kilpailun voitti rovaniemeläisen Puiston tiimin Kaarteen nimellä kulkenut ehdotus, johon oli otettu inspiraatiota lappilaisesta luonnosta ja kulttuuriperinteestä. Siinä Eteläkeskuksen eteläpäähän tulisi poroerotukseen viittaava Kaarre-aukio, johon rakennettaisiin liikenneympyrä ja sen keskelle maamerkkinä toimiva veistos Jätkän roihu.

Liikenneympyrää ympäröivälle alueelle tulisi nykyisiä huoltoasemapalveluja täydentämään leikkipaikka sekä näyttelyalue, jota voisivat hyödyntää paikalliset yritykset. Lisäksi nelostien molemmin puolin kasattaisiin maansiirroilla kumpuja, joiden päällä voisi ajaa moottorikelkoilla ja jotka samalla peittäisivät autoilijoilta näkyvyyden yritysten pihoille.

Voittajajoukkueessa olivat mukana Puisto Oy:n Antti Ahvosen ja Veli-Pekka Laitisen lisäksi Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelijat Elina Hildén ja Mikko Partanen sekä Eteläkeskuksessa toimivan Lappset Group Oy:n edustaja Matti Posti.

Tervetuloa Utsjoelle!

Hallintotieteiden maisteri Matti Korkala valittiin syksyllä 2011 Utsjoen kunnanjohtajaksi. Hän oli tuolloin 29-vuotias, yksi Suomen nuorimmista kunnanjohtajista.

Korkala johtaa reilun 1 300 asukkaan kuntaa, joka muodostuu neljästä kylästä. Kunnan asukkaista noin puolet puhuu saamea äidinkielenään. Alkutuotannossa työskentelee enää joka kymmenes utsjokinen ja palvelusektorilla kolme työntekijää neljästä.

– Kunnan tilanne on haastava. Avaimina haasteeseen vastaamisessa minulla on Lapin yliopiston hallintotieteen antama koulutus. Aika näyttää, miten teoria ja käytäntö kohtaavat toisensa tässä työssä, Korkala pohtii.

Utsjoen haasteena on veronmaksajien vähyys ja toisaalta pinta-alaltaan laaja hallinnollinen alue. Kunnan poliittinen ahdinko on näkynyt mm. siinä, että kunnanjohtaja on vaihtunut varsin tiheään viimeisen kymmenen vuoden aikana.

– Erityisen haastavana koen yhteisen sävelen löytämisen kunnan kehittämisessä ja johtamisessa. Esimerkiksi poliittisten päättäjien ja virkamiesten roolituksessa olisi vielä viilaamista, jotta kuntaa voisi johtaa ja kehittää tuloksellisesti, Korkala sanoo.

Korkalan mukaan kunnan poliittisesta kulttuurista puuttuu pitkän tähtäimen strateginen suunnittelu. Lisäksi kunnan elinkeinorakenteeseen tarvitaan monipuolisuutta. Haasteena on saada kaikkien ääni kuuluviin päätöksiä tehtäessä.

– Kunnassa ei ole vielä riittävän selkeää yhteistä näkemystä siitä, mihin suuntaan kuntaa tulisi kehittää. Esimerkiksi matkailua voitaisiin kehittää entistä enemmän yhteistyössä poronhoidon kanssa. Uskon, että matkailijoiden joukossa on paljon niitä, joita kiinnostaa saamelaisuus ja paikallinen poronelinkeino. Kalastuksen kehittämisen suhteen en uskalla sanoa juuta enkä jaata ennen kuin olen nähden ensimmäisen kalastuskesän.

Ongelmiensa ratkaisemiseksi kunta on hakenut yhteistyökumppaneita myös Norjan puolelta.

– Lääkärimme voi kirjoittaa lähetteen erikoislääkärille Norjaan, jolloin kuntalaisen ei tarvitse lähteä 450 kilometrin päähän Rovaniemelle. Lisäksi yhteistyötä tehdään norjalaisten kanssa mm. päivähoidossa ja kouluasioissa. Esimerkiksi norjalaisten lapset voivat käydä saamenkielisissä päivähoidossa Utsjoella.

On selvää, että pelkkä työpaikka ei vetänyt Korkalaa alun perin pohjoiseen. Taustalta löytyy Korkalan läheinen suhde luontoon ja pienuuden ihannointi.

– Tykkään asua Lapissa lähellä luontoa. Lisäksi pidän pienistä paikkakunnista ja pienistä työyhteisöistä. Tässä suhteessa olen aina kulkenut vastavirtaan, enkä siis ole halunnut lasketella megatrendien valtavirrassa kohti etelää.

Lopuksi tuore kunnanjohtaja haluaa lähettää terveisiä.

– Utsjoella, kuten muissakin kunnissa, on jäämässä koko joukko työntekijöitä eläkkeelle. Kehotan kaikkia, jotka ovat halukkaita tekemään työtä Suomen pohjoisimmassa kunnassa, ottamaan yhteyttä suoraan minuun. Lupaan vastata jokaiseen soittoon ja ohjata soittajan oikean ihmisen puheille. Otamme jokaisen uuden työntekijän avosylin vastaan, Korkala lupaa.

Olli Tiuraniemi

Matti Korkala

- kotoisin Kiimingistä
- valmistui hallintotieteiden maisteriksi Lapin yliopistosta 2006
- projektipäällikkönä Lapin yliopistossa 2006–2007
- erikoissuunnittelijana Lapin liitossa 2007–2008
- Enontekiön kunnan kunnansihteerinä ja kehittämispäällikkönä 2009–2010
- valittiin Utsjoen kunnanjohtajaksi 29-vuotiaana syksyllä 2010

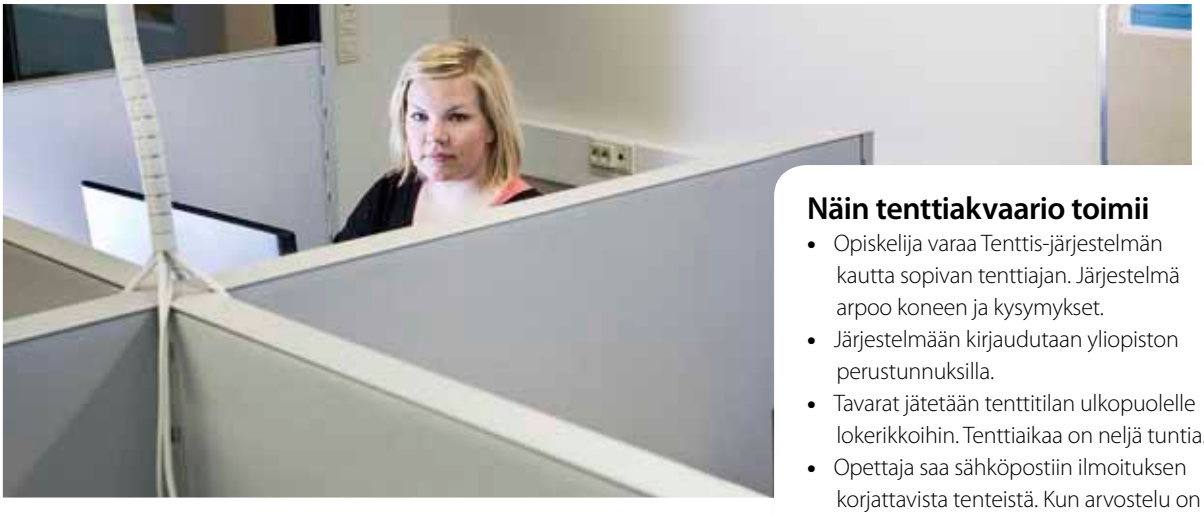

Näin tenttiakvaario toimii

- Opiskelija varaa Tenttis-järjestelmän kautta sopivan tenttiajan. Järjestelmä arpoo koneen ja kysymykset.
- Järjestelmään kirjaudutaan yliopiston perustunnuksilla.
- Tavarat jätetään tenttitilan ulkopuolelle lokerikkoihin. Tenttiaikaa on neljä tuntia.
- Opettaja saa sähköpostiin ilmoituksen korjattavista tenteistä. Kun arvostelu on valmis, opiskelija saa tiedon sähköpostitse.
- https://tenttis.ulapland.fi

Joustoa ja vapautta tenttimiseen

Lapin yliopistossa otetaan käyttöön pitkään puuhattu ja opiskelijoiden toivoma sähköinen tenttiminen. Perinteisistä tenteistä ei olla luopumassa, tarkoituksena on lisätä joustavuutta.

Verkko-opetuksen kehittämispäällikkö Sirpa Purtilo-Niemisen mukaan ohjelmaksi valikoitui muun muassa Tampereen ja Turun yliopistoissa käytössä oleva Tenttis-järjestelmä. Pilottivaiheessa mukana on viisi opettajaa yhteiskunta-, kasvatus- ja oikeustieteiden tiedekunnista. Odotukset sähköiselle tenttimiselle ovat suuret ja muiden kokemukset rohkaisevia.

– Kirjaston Maailmankylä-luokka on muutettu tenttitilaksi, joten tenttiä voi kirjaston aukioloaikoina. Koneita on kuusi, yksi paikka soveltuu liikuntaesteisille, Purtilo-Nieminen kertoo.

Yksi pilottivaiheessa mukana olevista opettajista on hallintotieteen assistentti Hanna Vakkala. Hänen mukaansa mahdollisuus tehdä tentit joustavammin on iso asia.

– Yleisissä tenteissä joskus jopa puolet ilmoittautuneista opiskelijoista jättää tulematta paikalle. Opettaja tekee kuitenkin valmistelussa työn.

Vakkala arvelee, että osa opettajista lähtee innolla mukaan, toiset haluavat pitäytyä perinteisessä tavassa ja tykkäävät nähdä vastaukset paperilla.

– Kollegat aluksi ajattelivat, että taas pitää opetella joku uusi järjestelmä. Hetken makustelun jälkeen huomattiin, mitä se merkitsee oman työn kannalta. Ajansäästö on huomattava ja järjestelmä looginen käyttää.

Sähköinen tenttiminen helpottaa myös muualla asuvien opettajien työtä.

– Kysymykset voi tehdä ja tentit korjata yliopiston tietoverkon ulkopuolellakin, Vakkala kertoo.

Kansainvälisten suhteiden opiskelija Anni Vesa (kuvassa) kavereineen odottaa innolla tenttiakvaariota.

– Tenttikirjojen saatavuus on todellinen ongelma etenkin opintojen alkuvaiheessa, jolloin tahti on kaikilla sama.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan tenttipäiviä on kolmen viikon välein, ja se on Vesan mukaan liian harvoin. Varsinkin jos joku jää väliin.

– Olen itsekin ollut pitkään töissä opintojen ohella, ja etenkin kaupan alalla moni työnantaja odottaa, että opiskelija on käytettävissä koko viikonlopun. Siksi perjantai-iltapäivän tentit ovat töiden kannalta mahdollisimman hankalia. Jousto on tosi tervetullutta.

Vesa pitää hyvänä myös sitä, että tenttiakvaarion myötä on mahdollista saada henkilökohtaista palautetta, kunhan opettajat kirjoittavat sitä.

Jos kokeilu onnistuu hyvin, syksyllä se laajenee yleiseen käyttöön kaikkiin tiedekuntiin ja halukkaat opettajat voivat viedä tenttejään sinne. Tulevaisuudessa tenttejä voi suorittaa myös muilla paikkakunnilla. Lähinnä niissä yliopistoissa, joissa on käytössä sama järjestelmä.

Johanna Sarriola

Surffaajat ja syventyjät verkko-opetuksessa

Kasvatustieteen maisteri Tiiu Tenno tarkastelee väitöstutkimuksessaan oppimista ohjaavia rakenteita sekä opiskelijoiden tyypillisiä tapoja toimia verkko-oppimisympäristössä.

Tutkimuksen mukaan opiskelijoiden toimintaan verkko-oppimisympäristössä vaikuttavat suuresti heidän omaksumansa toimintamallit. Tenno kuvaa tutkimuksessaan viisi erilaista tapaa, joita opiskelijat useimmiten noudattavat verkko-oppimisympäristössä.

– Opiskelija voi keskittyä keskustelufoorumeilla surffailuun, hakeutua vuorovaikutukseen opiskelutovereiden tai opettajan kanssa, hakea ajankohtaista tietoa, suorittaa oppimisympäristössä oppimistehtäviä tai käyttää oppimismateriaaleja. Verkko-oppimisympäristön rakentaja ei kuitenkaan pysty täysin ennakoimaan opiskelijan tekemiä valintoja, vaan jaottelee sisällöt parhaaksi katsomallaan tavalla. Lopullinen oppimispolku voikin olla eri opiskelijoille hyvin erilainen, Tenno kertoo.

Tutkimuksessaan Tenno luo teoreettisen kehyksen, jonka avulla opettajat voivat selvittää omien opintojaksojensa toimivuutta verkossa jo ennen opintojakson viemistä verkko-oppimisympäristöön. Kehys tuo esiin verkko-oppimisympäristön rakenteita ja elementtejä, jotka verkko-opetusta suunnittelevan on hyvä ottaa huomioon. Kun kehykseen yhdistetään tutkimuksen esiintuomat opiskelijoille tyypilliset toimintatavat verkko-oppimisympäristöissä, saadaan työkaluja verkko-oppimisympäristöjen rakentamiseksi käytännössä.

Käytännön vinkkeinä verkko-opetusta suunnitteleville Tenno mainitsee opintosisältöjen jaottelun ja oppimisympäristön rakenteen huolellisen suunnittelun, joiden avulla voidaan vaikuttaa merkittävästi lopullisiin oppimispolkuihin.

– Verkko-oppimisympäristön rakenteen olisi hyvä vastata mahdollisimman paljon opintojakson yleistä rakennetta. Laajoissa opintojaksoissa on lisäksi tärkeää jakaa opintosisällöt hierarkkisesti kansioihin ja kiinnittää päänäkymän jäsentelyn ohella huomiota sisällön määrään kansioissa. Ajankohtaista sisältöä olisi myös hyvä korostaa pitkäkestoisissa opintojaksoissa, jotta opiskelija pystyy keskittämään huomionsa ajankohtaiseksi tuleviin asioihin, tutkija sanoo.

Tutkimus on toteutettu Oulun seudun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa vuosina 2007–2008.

Väitös 11.2.2011
Tiiu Tenno: *Surffaajat ja syventyjät – verkko-oppimisympäristön pedagogisen rakenteen ja opiskelijoiden toimintaorientaatioiden tarkastelua*

Sodankylän oppikoulut tasoittivat koulutuseroja

Kasvatustieteen maisteri Irja-Kaisa Lakkala selvittää kasvatushistoriallisessa väitöstutkimuksessaan Sodankylän oppikoulujen vaiheita jatkosodan ajoista vuoteen 1972, jolloin peruskoulu korvasi kansa- ja oppikoulut.

Lakkalan mukaan Lappi oli 1900-luvun alkuvuosikymmeninä koulutuksen osalta eriarvoisessa asemassa muuhun Suomeen verrattuna.

– Jos maaseudulla asuneet lappilaiset halusivat tarjota lapsilleen kansakoulun jälkeistä koulutusta, joutuivat he lähettämään lapsensa satojen kilometrien päähän oppikouluun. Jatkosodan aikana tilanne muuttui, kun koulutusmyönteiset sodankyläläisvanhemmat perustivat yksityisen yhteiskoulun, joka aloitti toimintansa syksyllä 1943, Lakkala sanoo.

Vuosina 1943–1972 Sodankylässä toimi kolme oppikoulua: yksityinen yhteiskoulu 1943–1952, kokeilukeskikouluna ensimmäiset kymmenen vuotta toiminut kunnallinen keskikoulu 1948–1972 sekä yksityinen Sodankylän lukio 1960–1972.

Tutkimuksen mukaan oman kunnan oppikoulut lisäsivät koulutuksellista tasa-arvoa ja niihin panostaminen tasoitti koulutuksen eroja sodankyläläislasten ja muiden suomalaislasten välillä. Silti oppikoulut eivät tavoittaneet laajan pitäjän kaikkia opinhaluisia. Asuinpaikka ja etenkin perheiden sosioekonominen tausta vaikuttivat kouluttautumiseen.

– Ilman omia oppikouluja koulutuserot olisivat kuitenkin olleet vielä suuremmat eri puolilla kuntaa asuneiden ja erilaisista taustoista lähtöisin olleiden lasten välillä, Lakkala arvioi.

Vuonna 1972 Sodankylä siirtyi peruskoulujärjestelmään, joka tarjosi kaikille asuinpaikasta ja vanhempien varallisuudesta riippumatta ilmaisen, yhteisen yhdeksänvuotisen peruskoulutuksen valtakunnallisen tuntijaon pohjalta.

– Näin sodankyläläiset pääsivät Suomessa ensimmäisten joukossa nauttimaan koulutuksellisesta tasa-arvosta, joka yrityksistä huolimatta ei Sodankylän oppikouluissa ollut täysin toteutunut, Lakkala sanoo.

Lakkala painottaa koulutuksellisen tasa-arvon merkitystä myös tulevaisuudessa, kun päättäjät joutuvat kiristyvässä kuntataloudessa tekemään arvovalintoja.

Tutkimuksensa aineistona Lakkala on käyttänyt arkistoasiakirjoja sekä tutkimusaikakauden sanomalehtiartikkeleita. Lisäksi hän haastatteli oppikoulun entisiä oppilaita ja opettajia.

Väitös 18.3.2011
Irja-Kaisa Lakkala: *Sodankylän oppikoulut vuosina 1943–1972*

Lyhyesti

Susan Meriläinen arvioimaan Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimusta

Johtamisen professori, varadekaani Susan Meriläinen on kutsuttu arvioimaan Maanpuolustuskorkeakoulun johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksen tutkimusta. Meriläisen lisäksi tutkimusta arvioi professori Päivi Eriksson Itä-Suomen yliopistosta.

Arvioinnissa kohdistetaan huomio tutkimuksen rooliin, asemaan ja merkitykseen Maanpuolustuskorkeakoulun johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksella. Kyseessä on pilotointiarviointi, josta saatuja kokemuksia on tarkoitus hyödyntää tulevaisuudessa myös muiden ainelaitosten tutkimuksen ulkopuolisissa arvioinneissa.

Mari Mäkiranta palkittiin

Naistutkimus–Kvinnoforskning -lehden vuoden 2010 artikkeliksi on valittu taiteen tohtori Mari Mäkirannan artikkeli sekä valtiotieteen maisteri Anne Määtän ja valtiotieteen tohtori Terhi Laineen yhteisartikkeli.

Mari Mäkirannan artikkeli sijoittuu butlerilaiseen postmodernin politiikkaan, kun taas Anne Määtän ja Terhi Laineen artikkeli ankkuroituu tasa-arvofeminismiin ja sen naisnäkökulmaan. Molemmat artikkelit on julkaistu lehden numerossa 2/2010.

– Valinnallani haluan korostaa sukupuolentutkimuksen monisärmäisyyttä ja mahdollisuutta osallistua poliittiseen projektiin eri tulokulmista, sanoo valinnan tehnyt emeritaprofessori Ulla Vuorela Tampereen yliopistosta.

Naistutkimus–Kvinnoforskning -lehti on perustettu vuonna 1988 Tampereella, ja sen toimituspaikka on kiertänyt vuorollaan eri yliopistoissa. Vuosina 2010–2011 lehteä toimitetaan Lapin yliopistossa. Päätoimittajina ovat Päivi Naskali ja Suvi Ronkainen, toimitussihteerinä toimii Suvi Lyytinen.

Merja Laitinen sosiaalityön professoriksi

Lapin yliopisto on ottanut rehtorin päätöksellä yhteiskuntatieteiden tohtori Merja Laitisen sosiaalityön, erityisesti kuntouttavan sosiaalityön professorin tehtävään yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan 1. maaliskuuta 2011 lukien.

Merja Laitinen on valmistunut yhteiskuntatieteiden tohtoriksi Lapin yliopistosta 2004. Hän on toiminut Lapin yliopiston sosiaalityön laitoksella tutkijana vuodesta 1999 ja ma. professorina vuodesta 2007 lähtien. Hän on yhteiskuntatieteiden tiedekunnan varadekaani ja Turun yliopiston sosiaalityön dosentti.

Laitinen on tutkinut muun muassa lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, ihmisten elämisen mahdollisuuksia ja hyvinvoinnin muotoutumista harvaan asutuilla seuduilla, lastensuojelun sosiaalityötä sekä sosiaalityön paikan muotoutumista rakenteellisissa muutoksissa.

Satu Miettinen taideteollisen muotoilun professoriksi

Lapin yliopisto on ottanut rehtorin päätöksellä taiteen tohtori Satu Miettisen taideteollisen muotoilun professorin tehtävään taiteiden tiedekuntaan 1.4.2011 lukien.

Satu Miettinen on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta taiteen maisteriksi 2001 ja taiteen tohtoriksi 2007.

Työurallaan Miettinen on toiminut Taideteollisessa korkeakoulussa assistenttina, amanuenssina ja koordinaattorina vuosina 2006–2007. Savonia-ammattikorkeakoulussa hän on toiminut tuotemuotoilun yliopettajana vuosina 2007–2010 ja teollisen muotoilun osaamiskeskittymän koordinaattorina 1.8.2010 alkaen.

Lisäksi Miettinen on toiminut luovien alojen asiantuntijatehtävissä eri maissa.

Riitta Brusila kehittämään singaporelaisen yliopiston tohtoriohjelmaa

Graafisen muotoilun professori Riitta Brusila on kutsuttu singaporelaisen Nanyang Technological -yliopiston tohtorikoulutustyöryhmään.

Työryhmän tehtävänä on suunnitella PhD-tutkintoon johtava tohtorikoulutusohjelma, jonka aiheena on Design and Visual Communication. Ohjelma sijoittuu Art, Design and Media schooliin, joka on yksi yliopiston kahdestatoista schoolista.

Nanyang Technological -yliopisto on noin 5 700 työntekijän ja noin 30 000 opiskelijan kansainvälinen yhteisö. Yliopiston tavoitteena on rekrytoida joka vuosi yhteensä 600 tohtoriopiskelijaa eri schooleihin.

Päivi Hakkaraisesta Vuoden opettaja

Lapin yliopiston yliopilaskunnan hallitus on valinnut Vuoden opettajaksi mediakasvatuksen lehtori, kasvatustieteiden tohtori Päivi Hakkaraisen kasvatustieteiden tiedekunnasta.

Ylioppilaskunnan hallituksen perusteluiden mukaan Päivi Hakkarainen on oman alansa asiantuntija, joka kehittää jatkuvasti uusia opetusmenetelmiä. Lisäksi perusteluissa nostettiin myönteisinä seikkoina esille Hakkaraisen toiminta luennoitsijana ja opettaja-tutorina sekä hänen opetuksensa läheinen yhteistyö työelämän kanssa.

Vuoden opettajan valinnan yleisiä kriteerejä olivat opetuksen laatu ja ajantasaisuus, opetusmenetelmien kehittäminen ja monipuolisuus, suhtautuminen palautteeseen, teorian ja käytännön yhdistäminen sekä kiinnostus opiskelijan oppimisprosessiin.

Arktista tiedettä Soulissa

Arktisen keskuksen erikoistutkija Florian Stammler ja tutkimusprofessori Bruce Forbes osallistuivat maaliskuussa merkittävään arktisen tutkimuksen tiedeviikkoon Soulissa Etelä-Koreassa.

– Keskustelimme esimerkiksi siitä, onko arktisessa tutkimuksessa enää tarpeen puhua inhimillisestä ulottuvuudesta. Emmekö lopulta tee kaiken tutkimuksen ihmisiä varten, pohtii Stammler, joka veti tiedeviikoilla istuntoa arktisen alueen yhteiskunnallisista muutoksista.

Rahoitusta strategisten kärkien tutkimukseen ja taiteelliseen toimintaan

Lapin yliopisto on varannut enintään 500 000 euron määrärahan vuodelle 2011 profiilinsa mukaisten strategisten kärkien tieteelliseen tutkimukseen ja taiteelliseen toimintaan.

Määräraha suunnataan rehtorin päätöksellä ja ulkopuolisten asiantuntijoiden arvioinnin perusteella yliopiston strategisten kärkien tutkimushankkeiden suunnitteluun tai tutkimushankkeiden toteuttamiseen. Rahoitusta voidaan käyttää tutkimusvapaisiin, tutkijoiden palkkaamiseen, kansainväliseen verkostoitumiseen ja muihin tutkimuksesta aiheutuviin välittömiin kuluihin.

Rahoitus haetaan tutkimusryhmälle. Hakijan tulee olla Lapin yliopiston professori tai Lapin yliopiston henkilökuntaan kuuluva dosentin arvon omaava henkilö. Taiteen ja tieteen vuorovaikutus, tiedekuntien ja Arktisen keskuksen välinen yhteistyö, tieteiden välisyys sekä kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen luetaan hankkeita arvioitaessa eduksi.

Suurin yksittäinen haettava määräraha on 100 000 €. Hakemukset tulee toimittaa huhtikuun loppuun mennessä yliopiston kirjaamoon. Ulkopuolinen arviointi ja hankkeita koskevat päätökset tehdään kesäkuun aikana.

www.ulapland.fi/tutkimus

Julkaisut
www.ulapland.fi/julkaisut

Taide käy työssä

Taide käy työssä – taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä -artikkelikokoelman kirjoitukset ottavat osaa ajankohtaiseen keskusteluun, jossa tarkastelun kohteena on taiteen mahdollisuus edistää hyvinvointia työssä ja elämässä yleensä. Julkaisussa kerrotaan esimerkkejä työpaikoilla järjestettyjen taidetyöpajojen menetelmistä ja vaikutuksista.

Artikkelikokoelman ja multimedian on julkaissut valtakunnallinen Taika-hanke, jossa ovat mukana Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Teatterikorkeakoulun koulutus- ja kehittämispalvelut sekä Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia.

Lapin yliopistossa toteutettiin vuosina 2009–2010 Taika-hankkeen osahanke TaikaLappi, jossa tutkittiin lappilaisen hyvinvoinnin kytkeytymistä taiteeseen ja kulttuuriin sekä sitä, miten työyhteisöjen hyvinvointia voisi lisätä taidelähtöisillä menetelmillä.

Uusi tohtoriohjelma **oikeuskulttuureista**

Suomen Akatemia on hyväksynyt Lapin yliopiston Legal Cultures in Transnational World -tohtoriohjelman yhdeksi neljästä uudesta tohtoriohjelmasta kaudelle 2011–2015. Tohtoriohjelma kohdentuu erilaisten oikeuskulttuurien vuorovaikutustapoihin.

– Tutkimuksellisesti ohjelma ei painotu tarkastelemaan modernille oikeudelle tyypillisiä rakenteita ja instituutioita, vaan sellaisia kulttuurisia käytäntöjä ja oikeudellisen ajattelun muotoja, jotka perustuvat ei-oikeudelliseen lähteeseen, tarkentaa tohtoriohjelmaa johtava velvoiteoikeuden professori Juha Karhu.

Karhun mukaan taloudelliset ja poliittiset syyt sekä kulttuuristen oikeuksien merkityksen vahvistuminen ovat muuttaneet perinteisiä tapoja ymmärtää oikeus ja laki.

– Oikeudellisen vuorovaikutuksen ymmärtämisen täytyy perustaa kahden, tai useamman, toisistaan riippumattoman oikeuskulttuurin samanaikaiseen läsnäoloon. Tällainen uusi näkökulma avaa ainutlaatuisia ja tieteellisesti haastavia mahdollisuuksia tunnistaa samanaikaisesti oman oikeuden ja vieraan oikeuden olennaisia piirteitä. Metodologisesti tällainen tunnistaminen edellyttää painopisteen siirtämistä perinteisestä oikeustutkimuksesta kohti kulttuurintutkimusta, Karhu linjaa.

Ohjelman konkreettisia tutkimusalueita ovat kehittyvien talouksien eli Kiinan, Intian ja Venäjän oikeuskulttuurit, vahvasti ei-oikeudelliseen lähteeseen perustuvat oikeuskulttuurit, kuten islam ja saamelaisoikeus, sekä oikeuslingvistiikka ja teoreettiset ja metodologiset aiheet.

Professori Karhun ja oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professori Jaakko Husan yhdessä johtamassa tohtorikoulussa on 5 koulutuspaikkaa. Opetusministeriö osoittaa yliopistoille koulutuspaikkojen kustannukset ja Akatemia toimintamäärärahat. Akatemian päätöksen keskeisenä kriteerinä on tohtoriohjelmien tieteellinen ja toiminnallinen laatu, tohtoritarve ja työllistyminen, ohjelmien kansainvälinen toiminta sekä tuloksellisuus.

Sosiaalityön yliopistoverkostolle myös lisäpaikkoja tohtoriohjelmaan

Lapin yliopiston koordinoima sosiaalityön ja sosiaalipalvelujen valtakunnallinen tohtoriohjelma on saanut myös Suomen Akatemialta kaksi lisäkoulutuspaikkaa. Ohjelmassa tutkitaan laaja-alaisesti sosiaalityöhön ja sosiaalipalveluihin liittyviä kysymyksiä.

Kaudella 2010–2013 tohtoriohjelmassa on 8 päätoimista tutkijakoulutuspaikkaa, joiden lisäksi ohjelmassa on 20 tohtoriopiskelijaa muulla rahoituksella. Akatemian myöntämät kaksi uutta koulutuspaikkaa tulevat olemassa olevien paikkojen rinnalle.

Professori Anneli Pohjolan mukaan kahden lisäkoulutuspaikan saaminen on kiitettävä saavutus tilanteessa, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriö on arvioinut sosiaalitieteiden tohtoritarpeen alenevaksi.

– Sosiaalipalvelut ovat maamme toiseksi eniten kasvava työllisyysala, joten alan työntekijätarpeeseen vastaaminen edellyttää jatkossakin alan opetus- ja tutkimusresurssien vahvistamista, Pohjola sanoo.

Vuonna 1995 perustetun ohjelman muodostavat kuusi sosiaalityön yliopistoyksikköä yhdessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Ohjelman johtajana toimii professori Tarja Pösö Tampereen yliopistosta ja koordinaatiovastaavana professori Anneli Pohjola Lapin yliopistosta. Lapin yliopisto koordinoi tohtoriohjelmaa osana sosiaalityön yliopistoverkoston (Sosnet) toimintaa.

Lahjoituksia varainhankintaan

Lapin yliopistossa on kerättynä nyt noin 1,3 miljoonaa euroa. Aikaa tavoitteesta puuttuvan 200 000 euron keräämiseen on kesäkuun loppuun asti. Lapin yliopiston hallinto- ja lakiasiainjohtaja Markus Aarto uskoo, että tavoite on saavutettavissa.

– Rohkenen toivoa, että lappilaisista ihmisistä ja yritysmaailmasta löytyy me-henkeä puuttuvan summan saamiseksi kokoon, varsinkin kun viime kuukausina myös pienet ja keskisuuret yritykset ovat aktivoituneet varainhankinnassa, Aarto pohtii.

Aarton mukaan varainhankinta on mahdollistanut yliopistolle ainutkertaisen tilaisuuden kuunnella ympäröivää yritysmaailmaa sekä keskustella yritysten tarpeista ja odotuksista.

– Keräys osoittaa jo nyt, että korkeakoulutus on Lapissa arvostettua ja ympäröivällä yhteiskunnalla on vahva halu tukea yliopistokoulutusta Lapissa. On ilahduttavaa, että lappilaisen tuen lisäksi myös monet valtakunnalliset yritykset ovat halunneet tukea Lapin yliopiston kehittymistä, Aarto sanoo.

Uusia lahjoittajia

SOL Palvelut Oy 30 000 €, Nordea 25 000 €, Lapland Hotels 10 000 €, Tapojärvi Oy 10 000 €, Kylpylähotelli Levitunturi 10 000 €, Marttiini Oy 7 000 €, Rovaniemen Väri ja Matto Oy 5 000 €, Lapin Metsämarkkinat Oy 5 000 €, Pelloplast Oy 5 000 €, Paakkola Conveyors Oy 5 000 €.

Valokuva: Kimmo Kuure & Juhani Fräki / Arctic Light

Promootiolle juhlamenojen ohjaaja ja yliairut

Lapin yliopisto järjestää neljännen promootionsa 31.5.–2.6.2012. Promootiotoimikunta on valinnut juhlamenojen ohjaajaksi ympäristöoikeuden professori Kai Kokon oikeustieteiden tiedekunnasta ja yliairueeksi taidehistorian professori Tuija Hautala-Hirviojan taiteiden tiedekunnasta.

Promootio on perinteiden mukaisesti kolmipäiväinen tapahtuma, jossa promovoidaan maistereita, tohtoreita ja kunniatohtoreita. Promootio on tarkoitettu kaikille Lapin yliopistossa maisterin tai tohtorin tutkinnon suorittaneille, joiden tutkinto on hyväksytty ennen promootiota.

Kaarina Määttä vierailevaksi päätoimittajaksi

Korkeatasoinen englantilainen Early Childhood Development and Care Journal on kutsunut professori Kaarina Määtän yhdessä kasvatustieteen tohtori Satu Uusiautin kanssa erityisteemanumeron päätoimittajiksi.

Teemanumeron aiheena on suomalainen alle kymmenvuotiaiden lasten kehitys, kasvatus, oppiminen, opetus ja hoito Suomessa. Lehti perustuu ns. review-prosessiin eli kaikki artikkelit vertaisarvioidaan.

Päätoimittajat kutsuvat kaikki aihepiirin asiantuntijat kirjoittamaan suomalaisesta lapsuudesta, hyvän lapsuuden turvaamisesta ja syrjäytymisen ehkäisemisestä

Artikkelikäsikirjoitukset toimitetaan sähköpostin liitetiedostona suoraan päätoimittajille, jotka tekevät ensivaiheessa päätöksen review-prosessista.

Laajakulma-blogi avautui

Lapin yliopiston internetsivuilla on auennut uusi Laajakulma-blogi, jossa yliopiston johto luo kokonaiskuvaa yliopistosta sekä kirkastaa yliopiston strategiaa ja tulevaisuuden linjauksia.

Blogiin kirjoittavat vuorollaan rehtori Mauri Ylä-Kotola, vararehtorit Jukka Mäkelä, Kaarina Määttä ja Suvi Ronkainen, hallinto- ja lakiasiainjohtaja Markus Aarto, suunnittelu- ja rahoitusjohtaja Tarja Särkkä, yliopistokollegion puheenjohtaja Kyösti Kurtakko sekä yliopiston hallituksen puheenjohtaja Raimo Väyrynen. Uusia kirjoituksia blogissa julkaistaan vähintään parin viikon välein.

www.ulapland.fi/laajakulma

Arktinen keskus kehittää Barents-yhteistyön viestintää

Arktisen keskuksen tiedeviestintäyksikkö tuottaa viestintä- ja informaatiopalveluita kansainväliselle Barents-yhteistyölle yhdessä Kirkkoniemessä sijaitsevan kansainvälisen Barents-sihteeristön kanssa.

Asiaa koskeva sopimus allekirjoitettiin, kun Barents-sihteeristön päällikkö, suurlähettiläs Alexander Ignatiev vieraili Arktisessa keskuksessa maaliskuussa.

Sopimuskausi kattaa vuodet 2012–2015. Kyseessä on toinen nelivuotinen kausi yhteistyössä, joka alkoi vuonna 2008. Arktisen keskuksen viestintäroolin jatkumisesta päätettiin periaatteellisella tasolla neljän valtion (Suomi, Ruotsi, Norja, Venäjä) kesken Barentsin euroarktisen neuvoston virkamieskokouksessa Jokkmokkissa helmikuun alussa. Valtioiden edustajat olivat tyytyväisiä tähänastisiin tuloksiin.

Sopimus koskee Barents-yhteistyön viestintästrategian toteuttamista eli Barentsin aluetta koskevan tiedon välittämistä ja viestinnän kehittämistä. Arktinen keskus ylläpitää Barentsin neuvoston internet-sivuja www.beac.st ja tuottaa sisältöä www.barentsinfo.org -portaaliin. Yhteistyö kattaa myös muita tietokantoja, tiedon välittämistä ja viestintäpalveluita, kuten IBS:n uutiskirjettä BarentSagaa.

Yhteistyöhön liittyen Arktisen keskuksen tiedeviestintä on myös tehnyt tänä vuonna sopimuksen pohjoismaisen ympäristörahoituslaitoksen (NEFCO) kanssa Barents Hot Spots -tietokannan ja informaatiojärjestelmän kehittämisestä. Arktisen keskuksen tekemään järjestelmään listataan Venäjällä Barentsin alueella sijaitsevien ongelmallisten ympäristökohteiden (Hot spots) tilanne.

Arktisen keskuksen jäätutkijat työpajassa Kiinassa

Arktisen keskuksen jäätutkijat Emilie Beaudon ja Martina Schäfer ovat osallistuneet maaliskuussa jäävirtausten mallintamiseen liittyvään kansainväliseen työpajaan Pekingin normaaliyliopistossa (BNU) Kiinassa.

Beaudon ja Schäfer työskentelevät Arktisen keskuksen jää- ja ilmastotutkimusryhmässä, joka on osa suurempaa globaalimuutoksen tutkimusryhmää. Myös Arktisen keskuksen globaalimuutoksen tutkimusryhmän johtaja, tutkimusprofessori Bruce Forbes osallistui vierailevana luennoitsijana työpajaan.

Arktisen keskuksen jää- ja ilmastotutkimusryhmän vetäjä tutkimusprofessori John Moore työskentelee tällä hetkellä osittain Kiinassa BNU-yliopistossa (College of Global Change and Earth System Science). Tutkimusprofessori Moore ja tutkija Beaudon myös esittelivät vastavalmistunutta jäätikkötutkimustaan Tibetan Plateau -tutkimusinstituutissa Pekingissä.

Metsien monimuotoisuus

Vastauksia pohjoisten metsien monimuotoisuuteen liittyviin kysymyksiin voi etsimä Arktisen keskuksen kirjaston uudesta Monimuotoiset metsät -kirjanäyttelystä.

Kirjanäyttelyyn on koottu kirjallisuutta metsien monimuotoisuudesta ja kestävästä käytöstä. Näyttelyssä valotetaan esimerkkien avulla, mitä kaikkea monimuotoisuus metsissä voi tarkoittaa. Miten esimerkiksi metsä- ja porotaloudessa sekä matkailussa voidaan vaalia monimuotoisuutta?

Näyttelyn sisältö perustuu suurelta osin Arktisen keskuksen tutkijoiden tutkimuksiin ja asiantuntemukseen.

Marjo Laukkanen Arktisen keskuksen tiedottajaksi

Filosofian tohtori, yhteiskuntatieteiden maisteri Marjo Laukkanen on valittu Arktisen keskuksen tiedottajaksi, ja hän on aloittanut tehtävässä maaliskuun lopulla. Kyseessä on sijaisuus.

Arktisen keskuksen tiedottaja työskentelee osana tiedeviestintäyksikköä. Tehtävät liittyvät Arktisen keskuksen tutkimuksesta ja toiminnasta viestittämiseen, Barentsin alueen viestintäyhteistyöhön sekä yhteisöviestintään. Tehtävää on hoitanut FM Jenni Lintula maaliskuusta 2009 lähtien.

Viime vuoden parhaat luontokuvat Arktisessa tiedekeskuksessa

Läpi Suomen kiertävässä näyttelyssä on esillä yhteensä 40 Vuoden Luontokuva 2010 -kilpailussa menestynyttä kuvaa: sarjavoittajat sekä toisen palkinnon saavuttaneet ja kunniamaininnalla palkitut valokuvat.

Näyttely on esillä 17. huhtikuuta asti Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tiedekeskusnäyttelyssä Arktikumissa Rovaniemellä.

Lappiin oma sosiaalityön ja sosiaalialan opetus- ja tutkimuskeskus

Lapin yliopisto ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu rakentavat yhdessä Lappiin sosiaalityön ja sosiaalialan opetus- ja tutkimuskeskuksen, joka tiivistää etenkin alan oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä. Sosiaalialan koulutuksen yhteistyö on osa Lapin korkeakoulukonsernin rakentumista.

Opetus- ja tutkimuskeskuksen myötä syntyy pysyvä, verkostomainen ja koko Lapin kattava rakenne työelämän ja korkeakouluopetuksen yhteistyölle. Tämä mahdollistaa opiskelijoille muun muassa aiempaa tiiviimmän yhteyden käytännön työpaikkoihin sekä luo edellytyksiä tehdä opinnäytetöitä, jotka palvelevat alan käytännön toimijoita.

Lisäksi verkoston kautta tuotetaan työelämän tarvitsemaa sosiaalialan tutkimustietoa, edistetään opiskelijoiden osallistumista kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä tiivistetään valtakunnallisestikin ainutlaatuisella tavalla sosiaalialan koulutusta tarjoavien korkeakoulujen yhteistyötä.

– Meillä on nyt Lapissa loistava tilaisuus rakentaa yhdessä valtakunnallisestikin merkittävä uusi toimintamalli sosiaalialan koulutuksen ja työelämän yhteistyöhön. Maakunnan pienuus ja se, että sosiaalialalla toimivat tahot tuntevat hyvin toisensa, ovat hyvä lähtökohta rakentaa uudenlaista toimintakulttuuria, sanoo vastuullinen johtaja, professori Anneli Pohjola Lapin yliopistosta.

– Entistä tiiviimmän yhteistyön kautta voidaan varmistaa sosiaalialan osaamisen tasoa ja ammattitaitoisen työvoiman riittävyyttä Lapissa, hän mainitsee.

Verkostossa tulevat toimimaan kaikki sosiaalialalla toimivat tahot: alueen korkeakoulut, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus sekä alueen kunnat, sosiaalialan järjestöt ja yksityisten palveluiden tuottajat.

Kolmivuotista hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto ja Vipuvoimaa EU:lta -ohjelma Lapin elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskuksen kautta.

Onnistuneet konferenssit – ammattitaidolla

Hyvä konferenssi syntyy laadukkaasta sisällöstä, sujuvista käytännön järjestelyistä sekä ripauksesta elämyksiä ja hyvää tunnelmaa.

Konferenssin rakentaminen on ammattilaisten työtä. Kun annat kongressipalvelun huolehtia käytännön asioista, voit itse keskittyä olennaiseen eli konferenssin sisällön suunnitteluun. Järjestämme tilaisuudet avaimet käteen -periaatteella tai sovitun mukaisesti, esim.

- osallistujien rekisteröinti
- majoitusjärjestelyt sekä sosiaalinen ohjelma
- abstraktihallinto
- maksuliikenne
- yhteydet luennoitsijoihin, osanottajiin sekä kokous- ja tapahtumapaikkoihin

Lapin yliopiston kongressipalvelun vahvuutena on kahdenkymmenen vuoden kokemus tieteellisisten konferenssien järjestämisestä. Hyvin järjestetty konferenssi ja tyytyväiset asiakkaat ovat meille kunnia-asia. *Ota yhteyttä!*

Rovaniemi-Lapland Congresses | Marja-Leena Porsanger
040 721 8260 | congress@ulapland.fi
www.ulapland.fi/kongressipalvelu

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Rovaniemellä kuvataan **ruttunaamojen historiaa**

Lapin yliopiston mediaopiskelijat kuvaavat dokumenttielokuvan mopseista. Elokuvan käsikirjoituksesta vastaavat kolmannen vuosikurssin mediaopiskelijat Sampo Bergman ja Ville Koski, joista Koski myös ohjaa elokuvan.

– Mopsidokumenttimme tarkoituksena on kertoa lyhyesti mopsien vaiherikas historia sekä avata mopseille ominaisia luonteenpiirteitä. Teemaltaan ja tunnelmaltaan elokuva tulee olemaan ns. hyvän mielen elokuva eli erityisen ryppyotsaista dokumenttia emme ole tekemässä, vaikka aiheemme komeat otsapoimut omaakin, Ville Koski sanoo.

Dokumenttituotanto on osa yliopiston audiovisuaalisen mediakulttuurin opintoja, mutta resursseja on kasvatettu hakemalla tukea myös muilta taiteiden tiedekunnan osaajilta. Kaikkiaan Mopsit – Vaietut sankarit -elokuvan työryhmään kuuluu liki kaksikymmentä opiskelijaa.

– Tuotannossa nousee erittäin suureen rooliin mm. puvustus ja lavastus, joihin on löydetty osaajat vaatetussuunnittelun, kuvataidekasvatuksen ja teollisen muotoilun puolelta.

Lisäksi graafisen suunnittelun opiskelijat ovat olleet luomassa visuaalista ilmettä ja elokuvan musiikin säveltää politiikkatieteiden opiskelija Paavo Kässi, tuottaja Jussi Jokinen sanoo.

Suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi toteutettava mopsidokumentti valmistuu toukokuussa, ja sille toivotaan tulevaisuudessa myös tv-ensi-iltaa.

Autoideoita lumesta

Voisiko autojen muotoja ideoida myös lumesta veistämällä vaihtoehtona kalliille vahamalli- ja NC-työstölle?

Miksipä ei, totesivat teollisen muotoilun vaihto-opiskelijat opettajansa Lauri Snellmanin johdolla ja kokeilivat osana Arctic Transport -kurssiaan, kuinka lunta voisi käyttää kulkuneuvojen muotoilussa. Savukosken erämaassa helmikuun lopussa järjestetyssä työpajassa opiskelijat ideoivat ja mallinsivat käytetyistä autonosista ja lumesta kulkuneuvon.

Inspiraation lähteenä mallissa olivat etenkin toteutusympäristön maisema ja olosuhteet.

– Pohjoisessa kulkuneuvojen täytyy kestää äärimmäisiä olosuhteita: olla kovia kuin timantit. Tämän ajatuksen pohjalta malliin luonnosteltiin timanttileikkausten kaltaisia muotoja. Toisaalta hyödynsimme myös jäänmurtajien muotoja: niiden tapaan pohjoiset kulkuneuvot luovat omaa polkuaan. Pohdimme myös mahdollisuuksia hyödyntää auton käyttöenergiana aurinko- ja vesienergiaa, opiskelijat kertovat.

Työpajassa olivat mukana vaihto-opiskelijat Giulia Consonni, Sigrid Devantier, Alessandro Foglino, Victor Folk, Áine Gallagher, Anna Gallagher, Marta Mazzoli, Jack Murrell ja Yangkyi Tenzen. Projektin yhteistyökumppaneina olivat Mercedes-Benz, Veho ja University of the Arctic.

Sari Väyrynen

Valokuvat: Antti Raatikainen

Opiskelijoita palkittiin Vuoden Lehtikuvat 2010 -kilpailussa

Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijat Jussi Leinonen ja Antti Raatikainen on palkittu Vuoden Lehtikuvat 2010 -kilpailussa.

Antti Raatikainen palkittiin Vuoden Ulkomaan reportaasi 2010 -palkinnolla. Raatikainen kuvasi tammikuussa 2010 Haitin maanjäristyksen aiheuttamaa katastrofia. Kuvat on julkaistu eri juttujen yhteydessä Savon Sanomissa. Tuomaristo perusteli Raatikaisen palkitsemista sillä, että Raatikaisen työt ovat vahva reportaasi, joka on tehty vaikeissa ja haastavissa olosuhteissa. Kuvat näyttävät hyvin tuhon laajuuden, mutta samalla kuvaaja on päässyt lähelle kohdettaan. Osa kuvista on hyvin intiimejä, ja ne kertovat yksittäisten ihmisten tragedioista.

Lapin Kansan valokuvaaja, freelancer Jussi Leinonen valittiin Vuoden lehtikuvaaja 2010 -kilpailun viiden finalistin joukkoon. Leinosen kuvat äänestettiin myös yleisön suosikiksi. Jussi Leinonen valittiin Vuoden lehtikuvaajaksi 2009.

Suomen Lehtikuvaajat ry on järjestänyt kilpailua vuodesta 1962 lähtien. Tänä vuonna Vuoden lehtikuvat -kilpailuun osallistui 118 kuvaajaa ja valokuvia kilpailuun jätettiin 3 310.

Uudet ohjeet tutkimus- ja kehittämishankkeista viestimiseksi

Lapin yliopiston viestintäpalvelut on valmistellut uudet ohjeet Lapin yliopiston tutkimus- ja kehittämishankkeista viestimistä varten. Ohjeet koskevat Lapin yliopiston hankkeita, joiden koko rahoitus tai osa siitä tulee ulkopuolisilta rahoittajilta.

Ohjeet sisältävät yksityiskohtaista tietoa hankeviestinnän yleisistä periaatteista, viestintäsuunnitelman laatimisesta, viestinnän välineistä, hankkeiden visuaalisesta ilmeestä sekä ohjeita viestintäbudjetin laatimiseksi.

www.ulapland.fi/viestinta

Eskon puumerkki

Urheiluakatemia – yksi Lapin mahdollisuuksista

Pidin majapaikkaa 23 vuotta Vuokatissa, jota nimitetään Kainuun helmeksi ja hiihdon Mekaksi. Aloitin työt viime elokuussa Rovaniemellä urheiluakatemian huippu-urheilukoordinaattorina ja hämmästyin siitä, mitä täältä löysin.

Täällä toimii tasokas urheilun järjestelmä, jollaista ei ole missään muualla Suomessa ja johon suuntaan ollaan yleisesti ohjaamassa esimerkiksi HUMUn (huippu-urheilun muutosryhmä) toimesta koko valtakunnan toimintaa.

Rovaniemen-mallin rakentuminen on tapahtunut niin nopeassa tahdissa, että sitä ei ole vielä ehditty esitellä riittävästi Helsingin herroille. Alueellisesti Rovaniemen-malli on jo saanut julkisuutta, ja siitä on tullut asiaan vihkiytyneiden ansioista myönteinen esimerkki koko valtakuntaan.

Suurimmat syyt Rovaniemen-mallin erinomaisuuteen ovat alueen rakenteet ja niiden koko. Ensinnäkin itse Rovaniemi kaupunkina on huippu-urheilun näkökulmasta sopivan kokoinen: täällä on riittävästi ihmisiä, mutta ei vielä liikaa kokkeja samalla astialla ja sopassa.

Myös Lapin korkeakoulukonserni on sopivan kokoinen, jotta toiminta voidaan huippu-urheilijoiden osalta järjestää täällä joustavasti. Asioiden ratkaiseva kehitystyö nojaa jatkossa yhteiseen tahtoon. Rovaniemelle saadaan lisää yksi vahva suomalaisen yhteiskunnan pilotti liittämällä Lapin korkeakoulujärjestelmä suomalaisen huippu-urheilun yhdeksi toteuttajatahoksi.

Myös Lapin urheiluopiston valmennuskeskuksen ja urheiluakatemiarakenteen yhdistäminen on valtakunnan tasolla ainutlaatuinen liitto- ja seurayhteistyömalleineen. Viiden viime vuoden aikana urheiluopisto on pystynyt palkkaamaan yli kymmenen päätoimista uutta valmentajaa, joiden toimenkuvaan kuuluu olennaisena osana vastata oman lajinsa akatemian valmennuksesta. Tämä on synnyttänyt lähes automaattisesti eri lajeissa toimivien valmentajien luontevan yli rajojen tapahtuvan yhteistyömallin. Yhteisestä sisäisestä tarpeesta on syntynyt myös erityisosaamista, jota käyttävät kaikki lajit: yleinen lihashallinta ja taitovalmennus, voimavalmennus ja psyykkinen valmennus.

Ounasvaara ja siellä sijaitsevat valmentautumisen olosuhteet ovat myös Rovaniemen vahvuus. Voi olla, että Suomesta löytyy jostain parempia jonkin yksittäisen lajin harjoituspaikkoja, mutta missään muualla Suomessa ei ole näin lähekkäin ja pienellä alueella yhtä paljoa laadukkaita suorituspaikkoja kuin Rovaniemellä: urheiluhalli, uimahalli, jäähalli, Ounashalli, hyppyrimäet, rinteet ja ladut kaikki kävelymatkan päässä toisistaan.

Seuraavan parin vuoden aikana Suomessa tapahtuu merkittäviä muutoksia huippu-urheilurakenteessa. HUMU antaa ensimmäiset ohjeistuksensa ja raporttinsa reilun vuoden päästä syksyllä. Urheiluakatemiajärjestelmä auditoidaan seuraavan kerran parin vuoden päästä, ja me olemme asettaneet tavoitteeksi olla kolmen parhaan joukossa Suomessa. Meillä on nyt piikkipaikka päästä mukaan Suomen huippu-urheilun kehittämistyöhön. Lopputulos riippuu meistä itsestämme ja kaikkien mukana olevien toimijoiden halusta antaa tarvittava panoksensa yhteiseen hyvään.

Reijo Jylhä

Uusi soveltavan kuvataiteen maisteriohjelma

Lapin yliopistolla alkaa uusi soveltavan kuvataiteen maisteriohjelma, joka kouluttaa taiteilijoita suunnittelemaan ja toteuttamaan matkailualan yrittäjille elämysympäristöjä ja palvelutuotteita, jotka perustuvat paikalliseen kulttuuri- ja kertomaperinteeseen.

– Koulutus tähtää uudenlaiseen taiteelliseen, toiminnalliseen ja tieteelliseen osaamiseen sekä sen integroimiseen matkailuun, elämysteollisuuteen ja palveluihin. Projektiopiskelu ja produktioiden tuottaminen tapahtuvat pääosin yhteistyössä Lapin ja Barentsin alueen kulttuurilaitosten, sosiaalisektorin, matkailun ja muun elinkeinoelämän kanssa, sanoo hankkeen projektipäällikkö Maria Huhmarniemi.

Ohjelma on avoinna suomalaisille ja kansainvälisille opiskelijoille, ja siihen otetaan enintään 18 opiskelijaa. Opetuksen suunnittelu ja opiskelijarekrytointi tapahtuu tänä keväänä.

Matkailualan lisäksi valmistuneet voivat toimia erilaisten taidetapahtumien organisoijina ja visuaalisen alan asiantuntijoina yrityksissä, kansallisissa ja kansainvälisissä hankkeissa sekä alan yhdistyksissä ja instituutioissa.

Taiteiden tiedekunta toteuttaa koulutuksen yhteistyössä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kanssa. Maisteriohjelmaa ovat suunnitelleet Timo Jokela, Glen Coutts, Kirsi Saravesi ja Maria Huhmarniemi. Vastuuhenkilönä on dekaani Timo Jokela ja projektipäällikkönä yliopistonlehtori Maria Huhmarniemi Lapin yliopistosta. Hanke päättyy vuoden 2013 lopussa. Ohjelmaa rahoittavat Euroopan sosiaalirahaston Manner-Suomen ESR-ohjelma, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Lapin yliopisto ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

www.ulapland.fi/soveltava

Yrittäjyyden opintoja

Tänä keväänä alkavissa yrittäjyyden aineopinnoissa perehdytään muun muassa yritysyhteistyön merkitykseen innovoinnissa ja tuotesuunnittelussa, verkostoitumisen mahdollisuuksiin, vastuulliseen yritystoimintaan sekä yrittäjyyteen taloudellisena, psykologisena ja sosiaalisena ilmiönä.

Syyskuussa alkavilla yrittäjyyden perusopinnoissa tutustutaan muun muassa yrittäjämäisiin toimintatapoihin, yrittäjyyteen ammattina, yrittämisen merkitykseen yhteiskunnassa, luovuuden ja innovaatioiden merkitykseen yrittäjyydessä sekä liikeidean laadintaan ja toimintaympäristön määrittelyyn.

Opinnot tarjotaan Lapin yliopiston avoimen yliopiston kautta, ja ne ovat avoimia Lapin yliopiston kaikkien tiedekuntien ja avoimen yliopiston opiskelijoille. Opintoihin haetaan Lapin yliopiston avoimen yliopiston kautta: aineopintoihin 8.4.2011 mennessä ja perusopintoihin 31.8.2011 mennessä.

Tue *tieteen popularisoimista*

Lapin yliopiston **Kide-lehti** edistää osaltaan yliopiston tutkimustulosten leviämistä suuren yleisön tietoisuuteen.

Tue yliopiston toimintaa 50 euron suuruisella Kide-lehden kannatusmaksulla.

Lapin yliopistorahaston lahjoitustili:
Nordea 173830-1496. Viestikenttään maininta Kide.

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Keräyslupa: POHADno/2010/1228. Lupa on voimassa 11.5.2010–31.12.2011 koko Suomen alueella lukuun ottamatta Ahvenanmaata.

Hiutaleita

Aini Linjakumpu

Vahvinkin muuri murtuu

Voiko yksi ihminen muuttaa maailmaa? Yksi tavallinen ihminen?

Tunisialainen 26-vuotias Mohamed Bouazizi teki sen, mitä al-Qaida ja muut terroristiryhmät ovat pitkään yrittäneet. Hänen polttoitsemurhansa aloitti vyöryn, jota myös tavalliset kansanjoukot Lähi-idässä ovat toivoneet jo vuosikymmeniä: Tunisian ja Egyptin autoritaariset hallinnot kaatuivat valtaisan painostuksen edessä.

Miksi yksittäisen, epätoivoisen vihanneskauppiaan teko sai tämän mullistuksen aikaan? Hän tuskin itse pystyi kuvittelemaan mitään tämän suuntaista. Kansannousut eivät kuitenkaan tulleet tyhjästä. Vaatimukset poliittisista vapauksista sekä taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä ovat kyteneet jo kauan ihmisten mielissä.

Aika on ollut siis vaatimuksille kypsä. Kansalaiset eri maissa ovat olleet henkisesti ja emotionaalisesti valmiina suureenkin muutokseen. Vuosikausien epätoivo, katkeruus ja viha purkautuvat vääjäämättä. Samalla tapahtumien ketju on ruokkinut itse itseään.

Lähi-idän muutosprosessi on kesken, ja se kestänee monia vuosia eteenpäinkin. Kansannousuilta ei ole turvassa mikään alueen valtio, eivät edes Saudi-Arabia tai Iran eli islamilaisen totalitarismin vahvimmat linnakkeet. Mutta jo nyt voidaan sanoa, että tapahtumaketju on merkittävin mullistus kansainvälisessä politiikassa sitten Neuvostoliiton ja rautaesiripun hajoamisen.

On oletettavaa, että tiedossa on pienempiä ja suurempia vaikeuksia. Siitä huolimatta näissä kansannousuissa on jotain tavattoman optimistista. Siinä missä länsimaat ovat koko 2000-luvun alun kyyristelleet peloissaan al-Qaidan ja liikkeen vaikutusvallan kasvun edessä, kansannousut ovat osoittaneet jotain aivan muuta Lähi-idästä.

Vaikka ihmisten epätoivo ja halu muutokseen ovat olleet olemassa jo pitkään, he eivät ole lähteneet kaduille ja vallankumouksiin Osama bin Ladenin tai al-Qaidan houkuttelemina. Köyhä vihanneskauppias on ollut kansanjoukoille suurempi esikuva kuin pelkoa ja kuolemaa kylvävät itsemurhaterroristit. Hän on ollut kansannousujen katalysaattori ja symboli.

Mohamed Bouazizin kohtalo sai liikkeelle ihmisiä, jotka ovat ehkä ensimmäisen kerran elämässään saaneet mahdollisuuden kokea pilkahduksia yhteiskunnallisesta vapaudesta ja avoimuudesta. Reilut 30 vuotta sitten Iranin islamilainen vallankumous oli murskaava isku moniarvoiselle yhteiskunnalle. Voi vaan toivoa, että nykyiset kansannousut olisivat uusi alku avoimille yhteiskunnille kuten myös tieteille ja taiteille Lähi-idässä.

Vallanvaihdokset Tunisiassa ja Egyptissä ovat osoittaneet, että mitkään rakenteet eivät kestä loputtomiin. Ihmisiä sortavaa ja tukahduttavaa valtaa voi käyttää pitkään, mutta sille on aina loppunsa, olipa kysymys mistä tahansa instituutiosta, organisaatiosta tai yhteisöstä. Mohamed Bouazizi osoitti, että yksi ihminen voi joskus kaataa vahvimmankin muurin.

Seminaareja ja konferensseja

18.4.2011
Avoin tutkijaseminaari nuorisotutkijoille
Klo 12.00–16.00
Ohjelma: www.nuorisotutkimusseura.fi

13.5.2011
Seminaari: Kannattavatko jatko-opinnot?
Klo 10.15–12.00, Mauri-sali
Oikeustieteiden tiedekunnan ja Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen seminaarissa esitellään oikeustieteen jatko-opintoja ja kuullaan tiedekunnasta väitelleiden omakohtaisia kokemuksia.

8.–10.6.2011
Kansainvälinen symposiumi oikeusteorian objektivisuudesta
Lapin yliopisto

20.–23.6.2011
NBE 2011: Social Media in the Middle of Nowhere
Salla
Monitieteinen Network-Based Education NBE kokoaa yhteen mediakasvatukseen ja teknologian opetuskäytön asiantuntijoita.

Väitöstilaisuuksia

29.4.
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Gedas Malinauskas: This Child Is Also Mine: Grandparents' Styles of Narration on a Transition Life Situation

6.5.
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sirpa Mertala: Yhdessä tietämisen episodeja. Terveydenhuollon kompleksiset työympäristöt

21.5.
Taiteiden tiedekunta
Pertti Pitkänen: Transparentti media – Valokuva digitaalisen kuvantamisen aikakaudella

27.5.
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Valdas Rimkus: Bridging the Islands of Society: Modelling Delinquency Prevention through Optimization of Social Support

Lisää ajankohtaisia tapahtumia nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO
PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Tulevaisuuden asiantuntijoita

Tiede- ja taideyliopisto Rovaniemellä

- Kasvatustieteiden tiedekunta
- Oikeustieteiden tiedekunta
- Taiteiden tiedekunta
- Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
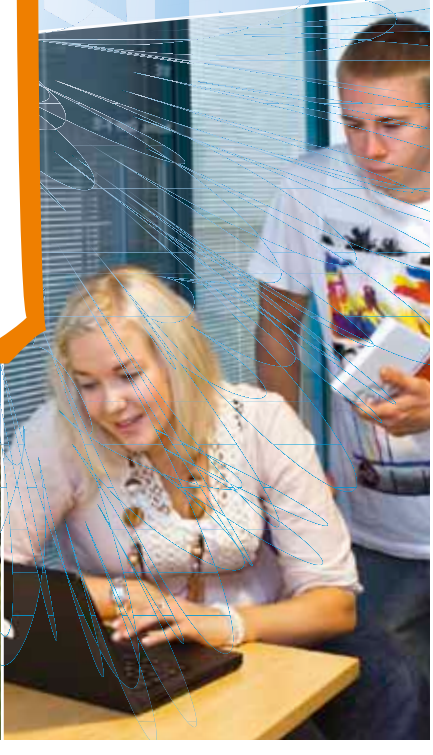
Hakuaika 7.3. – 12.4.2011, www.yliopistohaku.fi
Lisätiedot: opinto@ulapland.fi, 040 485 6583
www.ulapland.fi • www.facebook.com/ulapland